

geeft ruimte

#6

magazine

‘Als je iets in beweging wilt brengen, moet je ook stappen zetten.’

INNPACT-lid Maurice Hoogeveen

Leden buigen zich over arbeid en energie

Een tweegesprek over de themaledengroepen

Het vermogen om te innoveren is het geheim voor de toekomst

Het hoogste punt van Fryslân

De Achmeatoren in Leeuwarden

115 meter hoog, 120 meter boven NAP

Samen het verschil maken

De wereld draait steeds sneller. Ondernemen in 2025 betekent opereren in een dynamiek waarin personeelstekorten, energievraagstukken, schaarste aan grondstoffen en internationale onzekerheid elkaar in hoog tempo opvolgen. Ondernemers kunnen zich geen stilstand veroorloven: weerbaarheid is essentieel.

Een horloge loopt niet op één tandwiel. Pas als alle radertjes samenwerken, tikt het systeem betrouwbaar door. Zelfs onder druk. Zo werkt het ook in ondernemerschap: pas als we elkaar weten te versterken, kunnen we blijven draaien. Ook als de omstandigheden grillig zijn. Niemand kan in zijn eentje alle uitdagingen de baas. Samenwerken maakt ons sterker, veerkrachtiger en innovatiever.

Uitdagingen zijn er genoeg. De regelgeving rond stikstof, CO₂-heffingen, de beperkte netcapaciteit en het trage vergunningstelsel maken ondernemen er niet eenvoudiger op. Voeg daarbij de geopolitieke onrust in Oekraïne, de onvoorspelbare koers van de Verenigde Staten en de wereldwijde verstoringen in toeleveringsketens, en het plaatje is compleet. Ondernemers zitten niet te wachten op nóg meer onzekerheid, maar op oplossingen en op ruimte om te ondernemen.

Wachten op de overheid is geen optie. Ondernemers moeten zelf de handen ineenslaan; automatiseren waar mogelijk, investeren in robotisering, inzetten op AI en samenwerken aan nieuwe businessmodellen. We kunnen de omstandigheden niet altijd veranderen. Maar we kunnen wél veranderen hoe we ermee omgaan. Niet klagen, maar schakelen. Niet afwachten, maar handelen. Daarom zetten wij als VNO-NCW Noord, MKB Noord en JNO sterker dan ooit in op ledenkracht. Lid zijn van onze vereniging betekent niet alleen profiteren van een krachtige Haagse en Brusselse lobby. Het betekent vooral dat je

onderdeel bent van een netwerk waarin ondernemers elkaar helpen, kennis delen en samen werken aan oplossingen. Samen zorgen we ervoor dat het systeem blijft tikken, ook als het even piept en kraakt.

Dit magazine laat zien wat er mogelijk is als ondernemers niet alleen naar de overheid kijken, maar naar elkaar. Het zijn verhalen van daadkracht, innovatie en samenwerking. Ondernemers die niet alleen voor zichzelf opstaan, maar ook anderen meenemen in hun succes. Ondernemers die laten zien dat economische weerbaarheid begint met verbinding.

Ik nodig je uit om dit magazine niet enkel te lezen, maar ook te gebruiken als inspiratiebron. Waar liggen voor jou kansen om je eigen onderneming weerbaarder te maken? Met wie kun jij vandaag nog een nieuwe samenwerking aangaan? Welke stappen kun jij zetten om de radertjes soepeler te laten lopen?

Laten we elkaar blijven opzoeken, versterken en inspireren. Samen kunnen we meer bereiken dan we ooit alleen zouden kunnen. Want uiteindelijk tikt succes het best als we allemaal meedraaien.

Ik hoop je snel te zien op een van onze bijeenkomsten. Ik kijk ernaar uit om samen verder te bouwen aan een krachtige, veerkrachtige ondernemersgemeenschap.

Met vriendelijke groet,

Sieger Dijkstra

voorzitter VNO-NCW MKB Noord

Colofon

GeefRuimte Magazine, zesde editie, juni 2025

GeefRuimte Magazine is een onafhankelijke uitgave van de vereniging VNO-NCW MKB Noord. Het magazine komt één keer per jaar uit en wordt verspreid onder alle leden van VNO-NCW Noord (inclusief JNO), MKB Noord en externe contacten. De oplage is 1.800. De prijs bij losse verkoop: € 20,-

Bladcoördinatie en eindredactie

Björn de Vries, Rik van der Es.

Met tekstbijdragen van

Gretha Postmus, Sieger Dijkstra, Joyce Walstra, Linda Leestemaker, Sandra Pot, Rik van der Es, Lauren Bo de Boer, Sisi van Halsema, Eduard van Hoff, Alice Hulleman, Jean Paul Taffijn, Björn de Vries.

Fotografie en illustraties

Drents Archief, Shutterstock, Björn de Vries, Ronald Zijlstra Fotografie, Inge Houwen, Jan Buwalda, Sam Rentmeester, Rabobank, Jeffrey de Calonne, Rik van der Es, Tristan Drijver, Diepzeekonijn B.V., Rutger Prins/Marketing Groningen, Marten Duit, eigen bezit geïnterviewden.

Ontwerp en opmaak

Okkinga Communicatie

Druk

Grafische Groep Van der Eems

Met dank aan

iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan deze uitgave, zoals alle geïnterviewden, partners, redactieleden, e.a.

Strategisch partners

Rabobank

Hanze dna next

Kennispartners

De Friesland

ArboNed

Founding partner

Inhoudsopgave

- Van kazerne tot kantoor: hoe Defensie en bedrijven elkaar versterken 6

Hot topic Drenthe: 100 jaar Dutch TT 8

Kansen voor Nederlandse ondernemers in Duitsland 9

Bestuurder in bedrijf: Cees de Vries 10

Solar Carports combineren duurzaamheid met uitstraling 12

Column MKB Noord-voorzitter Joyce Walstra 15

F*CK UP: Ook van een vijand kun je veel leren. 16

- Een dag uit het leven van Focco Vijselaar 18

Samen aan de slag: Leden buigen zich over arbeid en energie 19

Food for thought 22

- Samen de hoogte in: hoe Gjaltema werkt aan basisvaardigheden 24

Veilig, vakbekwaam en voorbereid! 26

Duurzaamheid is mensenwerk 28

Hot topic Groningen: Samen naar een brede welvaart 30

INNFACT: Als je iets in beweging wilt brengen, moet je zelf ook stappen zetten 31

Duurzaam de weg op! 34

Column JNO deo-voorzitter Lauren Bo de Boer 36

- Een bijzonder bedrijf: BASF 37

Hot topic Friesland: Een smart oplossing voor netcongestie uit Hallum 39

Gelukkig hebben we de foto's nog 40

Maak het haalbaar met subsidie! 42

- Het vermogen om te innoveren is het geheim voor de toekomst 45

Borreltijd 47

VAN KAZERNE TOT KANTOOR

Hoe Defensie en bedrijven elkaar versterken

Wie denkt dat een militaire kazerne en een bedrijventerrein elkaars tegenpolen zijn, heeft het mis. De samenwerking tussen Defensie en het bedrijfsleven is belangrijker dan ooit, vindt kolonel Huub Klein Schaarsberg, plaatsvervangend commandant van 43 Gemechaniseerde Brigade. “We kunnen elkaar versterken in kennis, innovatie en veiligheid.” Samen met servicemanager Folker Frommeyer van de Koning Willem III Kazerne in Apeldoorn en daarnaast liaison voor het Platform Defensie Bedrijfsleven in Noord-Nederland, verkent hij hoe leger en regio elkaar kunnen vinden.

Defensie is een belangrijke werkgever en innovator in Noord-Nederland en lokale bedrijven kunnen op hun beurt bijdragen aan de missie van Defensie. Klein Schaarsberg benadrukt dat deze wisselwerking wederzijds voordeel oplevert. “Onze brigade is diepgeworteld in onze gemeenschap,” legt de kolonel uit. “Als wij oefeningen houden of materieel nodig hebben, werken we graag samen met ondernemers uit de buurt. Omgekeerd kan Defensie iets betekenen in crisistijd. Denk bijvoorbeeld aan logistieke steun of specialistische kennis.”

Militairen en ondernemers aan één tafel

Uit recent onderzoek van VNO-NCW MKB Noord blijkt dat driekwart van de noordelijke ondernemers bereid is Defensie te ondersteunen in crisistijd, maar hoe vertaal je dat naar de praktijk? Dat is precies waar het Platform Defensie Bedrijfsleven om de hoek komt kijken. “Het Platform brengt partijen bij elkaar,” zegt Frommeyer. “We zetten militairen en ondernemers letterlijk aan één tafel om kansen te verkennen. Zo ontstaan mooie

initiatieven die je in je eentje niet voor elkaar krijgt.” Het Platform, een samenwerking tussen Defensie, brancheorganisaties, VNO-NCW, MKB-Nederland en overheden, heeft als doel om concrete projecten van de grond te krijgen in de regio.

Defensie en bedrijfsleven verschillen van aard, maar juist dát biedt kansen om van elkaar te leren. “Ondernemers zijn van nature innovatief en flexibel, daar kunnen wij bij Defensie ons voordeel mee doen,” vindt Klein Schaarsberg. “En andersom hebben wij ervaring met werken onder druk en veiligheid, wat voor bedrijven weer waardevol is. Zo kunnen beide werelden elkaar inspireren. Kennisuitwisseling staat hoog op de agenda. Van gezamenlijk trainen op cyberveiligheid tot het delen van ervaringen over crisismanagement.”

Studie combineren met militaire training

Een mooi voorbeeld is te vinden in het onderwijs. Hogeschool NHL Stenden in Leeuwarden biedt samen met Defensie als één van de eersten in Nederland een minor aan in ‘Nationale Weerbaarheidstraining’. Daar maken studenten kennis met Defensie en worden ze opgeleid tot reservist. “Jongeren die hun studie combineren met militaire training, dat is toch fantastisch?” stelt Frommeyer enthousiast. “De studenten ontwikkelen leiderschap en discipline en ze brengen frisse ideeën mee naar onze organisatie. Zulke initiatieven laten zien hoe innovatiekracht gedeeld kan worden. Defensie krijgt toegang tot nieuw talent en studenten doen unieke ervaring op.”

DOOR **SAMEN TE WERKEN** KUNNEN WE DE TOEKOMST MET VERTROUWEN TEGEMOETZIEN

Reservisten als bruggenbouwers

De rol van reservisten, parttime militairen die vaak in het civiele leven bij een bedrijf werken, komt vaak ter sprake als het cement tussen Defensie en het bedrijfsleven. “Reservisten zijn een win-win,” stelt Klein Schaarsberg. “Hun civiele expertise komt van pas bij Defensie en de militaire vaardigheden die ze opdoen nemen ze mee terug naar hun werkgever.” Steeds meer bedrijven moedigen medewerkers aan om reservist te worden of stellen tijd beschikbaar voor trainingsweken bij Defensie. Frommeyer ziet dit als een belangrijk signaal: “Werkgevers die ruimte geven aan reservisten laten zien dat ze veiligheid en samenleving serieus nemen. Bovendien krijgen ze er veelzijdige medewerkers voor terug.” Toch erkent Frommeyer dat samenwerking niet altijd zonder hindernissen verloopt. “Natuurlijk zijn er ook hobbels, van bureaucratie tot verschillen in cultuur. Daarom is een eerlijk en open gesprek zo belangrijk.

We bespreken zowel de successen als de leerpunten, zodat we elkaar echt begrijpen.”

Samen weerbaar de toekomst in

Alle betrokkenen delen één duidelijke toekomstvisie: een weerbare regio waarin overheid en bedrijfsleven schouder aan schouder staan. De wereld van vandaag kent nieuwe dreigingen, van digitale aanvallen tot pandemieën. Voorbereiding is daarbij cruciaal. “Bedrijven en overheid moeten klaarstaan als infrastructuur, logistiek of communicatie onverwacht onder druk komen,” legt Klein Schaarsberg uit. “Die bewustwording groeit, maar het vraagt om samenwerking en actie.” In Noord-Nederland is die beweging al gaande. Ondernemersverenigingen, provincies en Defensie zoeken elkaar op om plannen te smeden voor een veerkrachtige economie en veilige samenleving. Innovatie speelt hierin een sleutelrol. Samen werken we aan slimme oplossingen voor zowel civiele als militaire uitdagingen.

De positieve energie is duidelijk voelbaar. Er worden bijeenkomsten georganiseerd waar militairen, ondernemers en bestuurders samen komen om concrete stappen te zetten. “We nodigen iedereen uit die mee wil bouwen aan een sterkere regio,” besluit Frommeyer optimistisch. “Want één ding is zeker, door samen te werken kunnen we de toekomst met vertrouwen tegemoetziën!”

Platform
Defensie
Bedrijfsleven

Huub Klein Schaarsberg
en Folker Frommeyer

100 JAAR DUTCH TT

Van bescheiden start naar economische motor

Een wegendriehoek tussen Rolde (start/finish), Borger en Schoonloo vormde het 28,4 kilometer lange stratencircuit, waar op 11 juli 1925 de allereerste Dutch TT werd gereden. Slechts 27 coureurs waagden zich aan de uitdaging, met bescheiden snelheden vergeleken met vandaag. Honderd jaar later is de TT niet enkel meer een race, maar een waar volksfeest en een belangrijke motor voor de Drentse economie.

De beginjaren van de TT stonden in het teken van pionierswerk. Na de eerste race groeide het evenement gestaag, met steeds meer deelnemers en toeschouwers. In 1926 werd het circuit verlegd naar een nieuwe route tussen Assen, Hooghalen en Laaghalen. De races trokken niet alleen Nederlandse coureurs, maar ook internationale rijders, wat de reputatie van de TT versterkte. Tijdens de Tweede Wereldoorlog lag de race stil, maar in 1946 werd de draad weer opgepakt. De opening van het permanente TT Circuit Assen in 1955 luidde een nieuw tijdperk in, waarin professionalisering en groei centraal stonden.

In de afgelopen honderd jaar is de TT uitgegroeid tot één van de meest iconische motorraces ter wereld. Het evenement is onderdeel van de MotoGP en trekt jaarlijks honderdduizenden bezoekers uit binnen- en buitenland. Het circuit is niet alleen een geliefde plek voor motorsportliefhebbers, maar ook een belangrijke testlocatie voor fabrikanten en een trekpleister voor andere grote motorsport- en auto-evenementen.

Naast de sportieve prestaties is de TT een waar volksfeest geworden. Het stadscentrum van Assen bruist in de TT-week met festiviteiten, concerten en evenementen die bezoekers van heinde en verre trekken. Dit maakt de TT een, sportief, cultureel én toeristisch hoogtepunt voor Drenthe.

Wat ooit begon als een lokaal fenomeen, is nu een drijvende economische motor in Drenthe. De vele bezoekers zorgen voor een directe boost aan de lokale economie, vooral in de sectoren horeca, toerisme en detailhandel. Hotels en campings in de regio zitten weken van tevoren volgeboekt, restaurants en cafés draaien op volle toeren, en winkels in Assen en omliggende dorpen profiteren van de extra toestroom van toeristen. Jaarlijks zorgt de TT voor zo'n 117 miljoen euro* aan bestedingen in de regio. Hiervan profiteren niet alleen ondernemers in de horeca en het verblijfstoerisme, maar ook bedrijven in de transport- en evenementensector. Hierdoor biedt de TT jaarlijks werkgelegenheid aan circa 1.700 mensen*, waarvan meer dan 1.000 in voltijd.

Met een eeuw aan historie blijft de TT zichzelf vernieuwen zonder zijn iconische status te verliezen: pure motorsport op het heilige asfalt van The Cathedral of Speed. De TT Assen is niet alleen een race; het is een traditie, een beleving en een trots erfgoed van Drenthe dat nog generaties lang zal voortleven.

*Bron: Rapportage Economische betekenis van het TT Circuit Assen (2024)

T.T. Assen 1937. Na de start 350 cc. Klasse.

Kansen voor Nederlandse ondernemers in Duitsland

Een lange periode keek Europa naar Duitsland, in afwachting van een nieuwe regering. Dit is ook voor Nederlandse ondernemers een belangrijk moment. Experts gaan ervan uit dat de nieuwe regering bij de oosterburen positief zal staan tegenover buitenlandse ondernemers.

Met de huidige ontwikkelingen in de wereldmarkt en -economie, heeft de nieuwe regering van Duitsland een stevige uitdaging voor de boeg. Met een “grote coalitie” (van christendemocraten en sociaaldemocraten) wil de grootste economie van Europa inzetten op onder andere forse investeringen en een nog actievere rol in de Europese economie en markt. En dit betekent dat er volop kansen liggen voor Nederlandse ondernemers, zeker voor wie al in Duitsland bezig is of concrete plannen heeft het bedrijf naar Duitsland uit te gaan breiden.

Investeringen voor digitalisering en infrastructuur

De nieuwe regering Merz wil zich gaan focussen op investeringen in onder andere de versnelling van de digitalisering, de Duitse infrastructuur en defensie. Nederlandse IT-dienstverleners, cybersecurityspecialisten en health tech-bedrijven kunnen hier direct op inspelen. In Duitsland werkt NLinBusiness.com onder andere nauw samen met de Duits-Nederlandse Handelskamer (DNHK). Aldo Lodder, senior projectmanager, houdt daar de mogelijkheden voor Nederlandse ondernemers in de gaten. “Voor Nederlandse bedrijven ontstaan er zeker kansen,” voorziet Lodder. “Dit is omdat de belangstelling voor Europese markten toeneemt en Duitse bedrijven graag met West-Europese bedrijven en experts samenwerken bij grote projecten. Als een bedrijf in Nederland al ervaring heeft met bijvoorbeeld digitaliseringsprojecten, dan zien Duitse partners dit vaak als een betrouwbare factor om zaken mee te doen.”

Grotere speler in de EU

Lodder verwacht, net als andere geopolitieke experts, dat Duitsland een actievere rol gaat spelen binnen de Europese economie. “We zien deze groei al in de toenemende politieke samenwerking met de Franse regering.” De actievere rol van onze oosterburen zal naar verwachting sneller gaan dan eerder werd gedacht vanwege de ontwikkelingen in de Verenigde Staten onder de regering-Trump, waarbij het onduidelijk is wat dit voor effect zal hebben op de im- en export van Europa.

Voor ondernemers met internationale ambities kan dit dus een cruciaal moment zijn om in de Duitse markt te stappen. “Duitsland staat open voor Europese samenwerking en de vraag naar betrouwbare, ervaren partners is groot. Vooral bij nieuwe projecten in de industrie en energiebranche verwachten als NLinBusiness.com veel van de Duits-Nederlandse economische samenwerking.”

BESTUURDER IN BEDRIJF

Veranderen om te verbeteren

Het in gang zetten van veranderingen om zaken beter te maken, is kortgezegd een belangrijke drive van ondernemer en bestuurslid Cees de Vries. Hij is de eigenaar van Wellnessresort de Waterlelie in Zevenhuizen, Hotel Spoorzicht in Loppersum en sinds vorig jaar ook van Hotel Frederiksoord in het gelijknamige Drentse dorp. En dat deze veranderingen niet altijd gemakkelijk gaan, weet hij als geen ander uit de praktijk.

▲ Cees de Vries

Volgens de koninklijke weg met een VWO-diploma en zijn opleiding Bedrijfskunde aan de RUG begint Cees met zijn carrière bij verschillende grote internationale bedrijven. “Ik begon als vertegenwoordiger in de dak- en metaalbouw. Een ruige markt waar ik onder andere glas- en steenwollen isolatiematerialen verkocht aan kleine bedrijven. Je komt er dan achter dat je alles moet vergeten wat je tijdens je opleiding uit de boeken hebt geleerd. Ik leerde toen pas hoe je handel drijft en hoe het spel te spelen dat daarbij hoort.”

Het ondernemerschap

Na jaren loondienst besloot Cees op zijn 42e de sprong naar het ondernemerschap te wagen. “Dat was best ingewikkeld. Maar door de situatie waar ik toen in zat, waren alle zekerheden toch al weg en was de tijd rijp om in het diepe te springen. Ik heb in die periode meerdere bedrijven voorbij zien komen die ik mogelijk kon overnemen. Uiteindelijk maakte ik de keuze voor een bedrijf waar ik ook al graag als gast kwam, Wellnessresort de Waterlelie.”

“Als eigenaar van het wellnessresort wilde ik het van nieuwe energie voorzien en ervoor zorgen dat alles op een goede bedrijfsmatige wijze zou worden gedaan. Van een hobbyclub naar een echt bedrijf.” Cees moest wennen aan de praktisch ingestelde medewerkers en de platte organisatie van het bedrijf, maar wist er structuur en orde in te brengen. “Ik schreef in het begin zelf de menukaarten, deed de calculaties, allemaal dingen waar ik geen verstand van had. Maar je moet gewoon heel snel leren. Niet altijd makkelijk, want ik ben van nature ongeduldig. Gelukkig heb ik in de tijd de juiste mensen om me heen kunnen verzamelen en er een mooi en goed draaiend bedrijf van gemaakt.”

Nieuwe uitdagingen

Cees is niet een man die alleen op de winkel past. Daarom begint het hem na zeven jaar weer te kriebelen. Hotel Spoorzicht kwam toen op zijn pad. “Het hotel beschikte ook over een wellness, waar ik inmiddels wel verstand van had gekregen. Na de overname kwam ik er vrij

snel achter dat het bedrijf met 34 kamers niet het hotel was waar ik echt blij van werd. Ik wilde het professionaliseren, maar daar doorheen liep het Groninger versterkingstraject. Ik was nog geen jaar eigenaar toen de ene na de andere technicus kwam kijken hoe er versterkt moest worden. Mijn eigen plannen moesten *on hold* en er volgde een periode van volstrekte onzekerheid. Ik heb drie jaar met diverse partijen gestreden om een financiële compensatie te krijgen. Uiteindelijk heb ik door eigen initiatief een deal kunnen maken met de NAM. Daardoor werd ik weer baas in eigen huis, kon ik de risico's overzien en wist ik hoe ver ik kon springen. Ik heb er toen, ondanks de moeilijke coronaperiode, er het hotel van kunnen maken dat ik wilde. Overigens was 2023 het eerste jaar dat ik het hotel normaal heb kunnen draaien.”

En nu is de ondernemer bezig met zijn derde project. “L'histoire se répète. Ik kreeg via via de vraag: ‘Is een overname van Hotel Frederiksoord niet iets voor jou?’ Ik voelde enthousiasme en had een goed onderbuikgevoel bij de deal. Sinds 1 juli 2024 zijn we hier begonnen. Het is heel anders dan in het Groningse hotel, maar het gaat uiteindelijk om mensen en het goed organiseren van je business,” stelt Cees met een trotse glimlach. Hij heeft mooie plannen met het Drentse hotel midden in het groen.

Meer MKB in het bestuur

Ondanks zijn drukke bestaan met drie bedrijven is Cees bestuurslid van VNO-NCW MKB Noord. Zijn betrokkenheid bij de vereniging is ook gedreven om veranderingen teweeg te brengen. “Ik werd gevraagd en dacht ik ga het gewoon proberen. Daarbij ga ik voor meer focus en minder bureaucratie. Waartoe zijn we als VNO-NCW MKB Noord op aarde? Welke focus brengen we aan? En welke keuzes maken we?” Daarbij vindt hij dat de vereniging zich nog meer kan richten op het MKB, want in het Noorden zit voornamelijk MKB. “Daarbij zou het overigens ook helpen als er meer MKB-ondernemers in de besturen komen. Die zijn niet zo van de grote woorden, dikke rapporten en zien graag concrete keuzes. Het regio-bestuur Groningen bestaat overigens uit leuke mensen. We hebben goede gesprekken en ik krijg er dan ook energie van!”

Solar Carports combineren duurzaamheid met uitstraling

► Serge de Mul

Nu de salderingsregeling wordt afgebouwd, neemt de belangstelling voor zonnepanelen af. Toch blijven zonnepanelen voor bedrijven een aantrekkelijke investering, mede dankzij technologische innovaties en subsidiemogelijkheden. Een opvallende toepassing vormen Solar Carports: overdekte parkeerplaatsen met geïntegreerde zonnepanelen. Ze combineren duurzaamheid, functionaliteit en uitstraling. Dat maakt ze bijzonder interessant voor het bedrijfsleven.

Wat we zien, is dat duurzaamheid voor bedrijven steeds vaker een strategische keuze is," zegt Serge de Mul, directeur van Ultraware en Comforest in Assen. "Het gaat niet alleen om energie besparen, maar ook om hoe je je als organisatie profileert. Klanten, investeerders én medewerkers hechten steeds meer waarde aan een groen en bewust imago." Door de producten van zijn bedrijven te combineren, Ultraware ontwikkelt bedrijfssoftware en Comforest verduurzaamt kantoorpanden, biedt De Mul slimme oplossingen voor energie- en klimaatbeheer. Daar passen Solar Carports perfect in.

**DUURZAAMHEID IS EEN
STRATEGISCHE KEUZE**

Positieve eerste indruk

De Mul: "De overkappingen zorgen niet alleen voor duurzame stroomopwekking, maar ook voor een aantrekkelijke aankleding van het terrein. Een parkeerplaats is meestal een grijze, versteende vlakte. Met een carport, zeker als die een houten constructie heeft, oogt het terrein veel vriendelijker en groener." Bezoekers van een bedrijf met Solar Carports profiteren ook direct. Ze parkeren overdekt, wat prettig is bij zon of sneeuw, en kunnen hun elektrische auto meteen opladen aan een van de geïntegreerde laadpalen. Dat alles draagt bij aan een positieve eerste indruk.

Aansluiting op het stroomnet

De voordelen van de duurzame overkappingen gaan verder dan alleen uitstraling en gebruiksgemak. Ze bieden ook een oplossing voor een groeiend probleem: netcongestie. Henk Slabbekoorn, projectleider

◀ Henk Slabbekoorn
en Bram Rietman

Verduurzaming Bedrijventerreinen en Zonne-energie bij de provincie Drenthe, ziet dat steeds meer bedrijven moeite hebben om een aansluiting op het stroomnet te krijgen.

“In zulke gevallen is het een uitkomst als je je eigen stroom kunt opwekken, bijvoorbeeld met zonnepanelen op daken en carports. Je bent minder afhankelijk van het overbelaste elektriciteitsnet.”

Overbelasting voorkomen

Ook als er meer stroom wordt opgewekt dan het bedrijf zelf nodig heeft, hoeft dat volgens Slabbekoorn geen probleem te zijn. “Het surplus kan worden ingezet binnen een energiehub: een samenwerkingsverband waarin bedrijven hun energie-opwek, -opslag en -verbruik op elkaar afstemmen. Dat maakt het elektriciteitsnet efficiënter en helpt overbelasting te voorkomen.”

Afschaffing saldering geen spelbreker

Over het verdwijnen van de salderingsregeling is Slabbekoorn nuchter. “Die regeling was bedoeld om drempels weg te nemen bij de start van zonne-energie. Maar op de lange termijn moeten ondernemers vooral kijken naar het rendement van hun investering. En dat blijft positief.” Zonnepanelen leveren volgens Slabbekoorn nog steeds voordeel op – zeker in combinatie met eigen verbruik en samenwerking via een energiehub. Daarom ondersteunt de provincie Drenthe bedrijven actief in hun verduurzaming. Dat doet ze door kennis te delen en door subsidies te verlenen.

Provinciale subsidie

Beleidsadviseur Bram Rietman weet meer van die subsidies: “Solar Carports sluiten aan bij de duurzaamheidsambities van de provincie. Daarom bieden wij een subsidie tot maximaal € 50.000 voor bedrijven en stichtingen die hierin investeren. Die subsidie dekt 50% van de subsidiabele kosten – maar let op: dat geldt alleen voor de constructie, niet voor de zonnepanelen zelf.” De reden daarvoor is dat de opbouw van een carport vaak nog relatief duur is, zeker als men kiest voor een houten frame. Daar staat wel tegenover dat de houten variant visueel aantrekkelijker is en bijdraagt aan een natuurlijke uitstraling van het terrein.

Toeristische en recreatiesector

Er is vooral belangstelling vanuit de toeristische en recreatiesector, weet Rietman. “Dat is logisch, want deze sectoren beschikken vaak over grote parkeerterreinen die zich goed lenen voor deze carports.” Tot nu toe heeft de provincie Drenthe aan vijf bedrijven een subsidie toegekend. Wellicht zal hun aantal nog groeien naarmate meer ondernemers de voordelen van de duurzame overkappingen ontdekken.

Banken denken actief mee

Hoewel de subsidie aantrekkelijk is, blijft er voor bedrijven nog altijd een eigen investering nodig. Hoe financier je zo'n project? Volgens Ludo Mennes, coöperatief directeur van Rabobank Groningen en Drenthe, denken banken steeds actiever mee over duurzame investeringen.

“Wij zijn een coöperatieve bank. Natuurlijk willen we winst maken, maar we voelen ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Daarom steunen we regelmatig duurzame initiatieven als deze.”

Transities versnellen

Rabobank heeft een impactplan opgesteld waarmee ze drie grote transities wil versnellen: die van voedsel, financiële gezondheid en energie. Binnen dat laatste thema passen ook duurzame carports, vindt Mennes. “Ze helpen bedrijven hun energieverbruik te reguleren en minder afhankelijk te zijn van het elektriciteitsnet. Een Solar Carport kan een stand-alone keuze zijn, maar ook uitgroeien tot een energiehub. Bovendien kunnen ze een bijdrage leveren aan de gemeenschap zoals de Solar Carport in Zuidhorn.” Rabobank ondersteunt bedrijven niet alleen financieel, maar ook inhoudelijk.

“We organiseren regelmatig kennissessies over verduurzaming, voeren haalbaarheidsonderzoeken uit en bieden quickscans aan die inzicht geven aan potentiële kosten en opbrengsten. Als een bedrijf daarna geïnteresseerd is in Solar Carports, kunnen we een passende lening aanbieden of een leaseconstructie opzetten. Daarbij zijn rentekortingen vaak mogelijk vanwege het duurzame karakter van het project.”

Slim en verantwoord

De voordelen van de overkappingen zijn duidelijk: ze leveren duurzame energie, verbeteren de uitstraling van bedrijfsterreinen, verlagen netbelasting en zorgen voor een groen imago. Zeker nu netcongestie een groeiend probleem is en de maatschappij steeds meer belang hecht aan duurzaamheid, zijn investeringen in Solar Carports interessante opties.

▲ Ludo Mennes

INSPIRATIEPAGINA

Het hoogste punt van Groningen

De Martinitoren in Groningen

97 meter hoog, 104 meter boven NAP

COLUMN JOYCE WALSTRA

Lange adem

Begin 2022 liet MKB Noord door een groep studenten van Rijksuniversiteit Groningen een onderzoek uitvoeren naar de bereikbaarheid van Europees geld voor het MKB. De resultaten waren duidelijk: het aanvragen van subsidies is voor het MKB te bewerkelijk. De complexiteit varieerde van de zeer ambtelijk-juridische taal die in subsidieland wordt gebezigd, tot een te bewerkelijk aanvraagproces waardoor kosten en baten van aanvragen al niet meer tegen elkaar opwegen, tot het vinden van de juiste subsidie bij de vraag van ons als ondernemers. Het Dagblad van het Noorden publiceerde er op zaterdag 22 november 2022 een uitgebreid artikel over. Er kwamen daarna veel reacties los. Als vereniging hebben we sindsdien niet stilgezeten.

Om te beginnen zijn we een strategisch partnerschap aangegaan met ASBR Subsidium. Samen met hen hebben we meerdere bijeenkomsten georganiseerd. Soms waren deze puur informatief. Soms gingen we dieper in op uw specifieke financieringsvraag en hielpen we om tot inzicht te komen welke subsidie zou passen. En soms gingen we het bredere debat aan, zoals op 26 maart 2025 in Haren. Op dit soort momenten merken we weer hoezeer deze kwestie nog steeds leeft.

We zijn blij met de geïntensiveerde samenwerking met de overheden rondom een subsidieprogramma's zoals het Just Transition Fund (JTF). Samen met hen hebben we aan meer toegankelijke regelingen gewerkt voor het MKB die er zijn voor digitalisering en HR. Ook hebben we samen met ons strategisch partner Subsidiehelpdesk Noord geopend. Een gratis service die je als ondernemer en lid altijd kunt bellen bij vragen over subsidies. (red. 088 - 126 04 70)

Dit onderwerp is nooit af. Maar we zien dat het boven tafel brengen van de feiten met een onderzoek, de geïntensiveerde samenwerking met de overheden én vooral het gesprek met jou tijdens onze bijeenkomsten, ons meer en meer in staat stelt om die grote potten Europees geld ook voor het MKB bereikbaar te maken. We zijn er nog lang niet; dit is een proces van lange adem. Maar we gaan door! En jouw feedback en het delen van jouw ervaringen hierin zijn van enorm belang om ons werk goed te kunnen doen. Hartelijk dank daarvoor. Blijf dat doen!

Joyce Walstra
voorzitter MKB Noord

F*CK UP

Ook van een vijand kun je veel leren

Het is middernacht als de ICT-manager van Royal Smilde Heerenveen wordt opgeschrikt door de ringtone van zijn telefoon. Eén uur 's nachts gebeld worden betekent meestal geen goed bericht en dat klopt in dit geval.

De beller meldt dat het lijkt alsof Royal Smilde slachtoffer is geworden van een ransomware-aanval. 'De bestanden worden voor mijn ogen versleuteld. Zet alles uit waar je nog bij kan!' luidt de opdracht. De rollercoaster waarin Royal Smilde dan terechtkomt is er één die je niemand toewenst. Alex Kruiter, algemeen directeur en Richard Elsinga, ICT-manager doen hun verhaal.

Binnen een uur na het nachtelijke telefoontje zijn de systeembeheerders en de ICT-specialisten in stelling gebracht en werkten hard om te redden wat er te redden valt. Royal Smilde werd begeleid door Tesorion, specialist op het

gebied van cybersecurity. Er werd direct een forensisch onderzoek opgestart om antwoorden te krijgen op vragen als 'wie is de aanvaller' en 'hoe zijn ze binnengekomen'. Een crisisteam werd opgericht om ieder uur van de dag een update te brengen over de stand van zaken.

Het bedrijf was gehackt door een Russische organisatie; deze was twee weken vóór de melding al in de systemen aan het speuren. Sluipenderwijs, terwijl niemand iets merkte werd er toen al een aanzienlijke hoeveelheid data gedownload.

Royal Smilde Heerenveen heeft zes productielocaties verspreid over Nederland die levensmiddelen produceren. De hoogste prioriteit was het weer laten draaien van de fabrieken en dat werd gedaan door het terugzetten van back-ups. Eén van de zaken die Royal Smilde daarbij heel belangrijk vond is openheid; de volgende ochtend werden alle klanten en leveranciers geïnformeerd.

▲ Richard Elsinga & Alex Kruiter

JE KOMT ERACHTER HOE GOED JE BEDRIJF BEVEILIGD IS WANNEER HET MIS GAAT

“Dagelijks weeg je af of je een kans hebt dit gevecht te winnen. Je bouwt stap voor stap je systeem weer op door data weer terug te zetten en dat kost dagen. Je beslist ook elke dag of je contact opneemt met de hackers. En hoe langer je niet reageert, hoe vervelender ze worden. De specialisten begeleiden daarin heel goed, omdat ze weten wat de drill is van zo’n hacker,” vertelt Alex. “Dat was wel de meest lastige keuze, elke dag beslissen om wel of niet contact op te nemen met de aanvaller.”

Gebruikelijk is dat hackers een bepaald percentage van je omzet als losgeld eisen. Hoewel Royal Smilde daarmee niet een faillissement had gevreesd, zou betaling ingrijpende gevolgen hebben voor de ontwikkelplannen in de komende jaren. “Het zet je op grote achterstand” aldus Alex. Sommige bedrijven betalen. Zij krijgen begeleiding van de hacker, want deze wil graag een betaling in Bitcoins. Alex: “Ik had de twijfelachtige eer om met de politie op het darkweb de site van de hacker te bekijken. Ze hebben zelfs een customerservice en melden ook de namen van hun nieuwe klanten. Daar zie je dan je eigen bedrijf ook tussen staan. Heel naar. De hackers pakken het professioneel aan.”

Richard vult aan: “De aanvaller valt ook aan van binnenuit. Na twee dagen ontving het directie- en managementteam een dreigmail uit naam van een collega. Hierin eisen ze contact met ons binnen 48 uur. De hacker kijkt dus mee en kan zelfs vanuit jouw mailbox berichten sturen naar iedereen binnen het bedrijf” Toen de deadline van 48 uur was verstreken mailden de hackers 80 medewerkers. Deze keer uit naam van de Ondernemingsraad, waarin ze de medewerkers vertelden

dat het management geen gehoor gaf aan hun eis. Daarin vertelden ze ook persoonlijke gegevens te hebben gestolen. De druk werd daarmee enorm opgebouwd.

De ICT-specialisten achtten gaandeweg de kans op succes groter. Er werd nog steeds geen contact gelegd met de hackers, die ongeduldig werden. Na verloop van tijd werden Alex en andere directieleden regelmatig op hun mobiele nummer gebeld door buitenlandse nummers. “Heel akelig, het wordt dan persoonlijk en daarmee ook bedreigender.”

Binnen twee weken wist het ICT-team grip te krijgen op de aanvaller. De systemen werden hersteld. Het heeft het twee maanden werk gekost om alles schoon te krijgen. Losgeld is er niet betaald, al heeft deze hack wel heel veel geld gekost.

Royal Smilde ging door een crisis, waar mensen door emoties als angst, onmacht en woede gingen, maar ook vechtlust kregen. De impact is enorm geweest. Communiceren met betrokkenen, zowel binnen als buiten het bedrijf, bleek een juiste beslissing te zijn. Ook de steun van de familie Smilde en de Raad van Commissarissen was van onschatbare waarde.

Voor Royal Smilde betekent deze ervaring dat hun ICT-infrastructuur nog meer dan voorheen blijvend wordt aangescherpt. Zo werken ze met gescheiden systemen en is toegang uitsluitend mogelijk met dubbele authenticatie. Ook de systemen van toeleveranciers worden kritisch beoordeeld.

Alex: “Je komt erachter hoe goed je bedrijf digitaal beveiligd is wanneer het mis gaat. Dat is een harde leerschool. We hebben door deze ervaring als sociale missie ondernemers te vertellen over deze hack. Want de impact is groot: bedrijfstechnisch, maar zeker ook persoonlijk!”

Focco Vijselaar

Focco Vijselaar is als algemeen directeur bij VNO-NCW een belangrijke schakel in Den Haag. Hij kent niet alleen Den Haag op zijn duimpje, maar ook Noord-Nederland is hem welbekend. Alleen al omdat hij algemene Economie aan de RUG studeerde. We kregen een dag een inblik in zijn agenda: 26 maart 2025.

7.00 uur

De wekker gaat. Ik maak me op voor de dag met yoghurt en koffie. Mijn kinderen zijn inmiddels 15 en 18 jaar dus die redden zichzelf 's ochtends (mijn oudste dochter studeert in Groningen). Dus tijd om even snel het FD en het regionieuws van AD te scannen voor de dag begint.

8.30 uur

De eerste afspraak van de dag met het Verbond van Verzekeraars. Zij hebben met veel dossiers op het gebied van Sociale Zekerheid te maken en hebben hierover veel expertise. Dit gesprek doe ik samen met Jurre Haan, hoofd van ons team Sociaal.

9.30 uur

Bijpraten met Anja Haver, onze nieuwe directeur Communicatie. Mooi dat ze onze organisatie komt versterken!

10.00 uur

Afspraak met Sven Dumoulin, hij is nog even bestuurslid van de Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen. We praten even bij. Zijn opvolger Reinier Kleipool is al meegekomen.

11.15 uur

Een afspraak met twee leden uit de Agrosector. We hebben een goed gesprek over wat er nodig is om onze toepositie in deze sector te houden.

12.15 uur

Online bijpraten met Steffen Kampeter, mijn evenknie bij de Duitse werkgeversvereniging. De regering in Duitsland wordt nu gevormd, goed om zijn insiders blik te horen.

12.45 uur

Snel naar Amsterdam. De reistijd gebruik ik om te overleggen en om een broodje kaas te eten.

13.45 uur

Aankomst in het d'Hart Museum in Amsterdam. Hier geef ik een keynote-speech op de B9. Deze 'business 9' is altijd aan de vooravond van de D9, een Europese bijeenkomst van ministers uit landen die het meest voorlopen op het gebied van digitalisering. Nederland is dit jaar voorzitter. Morgen zit ik daarom ook bij de bijeenkomst met de ministers. En vertel ik 's ochtends iets over dit onderwerp bij BNR.

15.00 uur

Snel weer in de auto. Net op tijd voor mijn online afspraak met een hoge ambtenaar van het ministerie van SZW om een aantal belangrijke dossiers te bespreken.

16.00 uur

Een inspirerend en informatief overleg met twee leden over internationale handel. Samen met beleidsadviseur Marhijn Visser. Buitenlandse handel is goed voor een derde van het Nederlandse BBP en een belangrijk aandachtsgebied van VNO-NCW.

17.00 uur

Op kantoor even langs wat collega's lopen.

17.45 uur

Online bijpraten met Jan-Olof Jacke, mijn evenknie van de Zweedse werkgeversvereniging.

18.30 uur

Een diner annex brainstorm in een restaurant in Den Haag.

22.00 uur

Laatste mailtjes lezen en dan tijd voor 'de bijpraat' met mijn vrouw en de kinderen thuis.

Leden buigen zich over arbeid en energie

Twee ledenthemagroepen binnen onze vereniging werken sinds kort aan urgente thema's: Klimaat, Energie en Circulair en Arbeidsmarkt en Onderwijs. In de themagroepen werken leden met diverse bedrijven en expertises met elkaar aan oplossingen voor deze grote maatschappelijke vraagstukken. Douwe Faber, voorzitter van Klimaat, Energie en Circulair en Jellie Tiemersma, voorzitter Arbeidsmarkt en Onderwijs vertellen over het belang van de themagroepen.

▲ Jellie Tiemersma

Jellie: “Het mooie aan zo’n themagroep is dat er altijd wel een goed idee naar boven komt. Daar krijg ik energie van. Ik ben oprichter van adviesbureau Personal Too en richt me op vraagstukken rond governance en ondernemerschap. Het benutten van ieders talent staat daarbij vaak centraal. ‘Iedereen doet mee’, is mijn levensmotto. Mijn groep telt ruim veertig leden: van grote bedrijven en MKB’ers tot onderwijsinstellingen en zelfstandige professionals. Velen van hen kenden elkaar nog niet en juist dat contact is erg belangrijk. Zo leren we van elkaar en komen we samen verder.”

Douwe: “Als oprichter van onder andere een duurzaamheidsadviesbureau ben ik helemaal op mijn plek in mijn themagroep. Netcongestie, circulair ondernemen, verduurzaming van bedrijventerreinen... We pakken het allemaal op. En ik ben ervan overtuigd: netcongestie is

oplosbaar. Maar dan moeten we het wel willen! Fabrieken kennen tot in detail de samenstelling van hun producten, weten hoeveel arbeid er nodig is, hoe de distributie verloopt, enzovoort. Maar hun energieverbruik hebben ze niet tot in detail in kaart. En tot voor kort hoefde dat ook niet, want er was gewoon altijd stroom. Daarom vinden wij dat energieverbruik voorspelbaar moet worden. Dat kan door data te verzamelen en AI in te zetten. Daarop kan de stroomtoevoer worden aangepast en beter verdeeld. Het is dan ook nodig dat de wet- en regelgeving meer ruimte biedt aan energieleveranciers in de contractbenadering van hun klanten.”

Jellie: “Je moet mensen meenemen in dat verhaal. Als je mij uitlegt dat ik nu soms tien minuten zonder stroom zit, maar dat ik over vijf jaar altijd stroom tot mijn beschikking heb. Dan snap ik dat. Dan heb je me.”

Meer info over de
Ledenthemagroepen

Douwe: “Ja, daar heb je gelijk in, hoor. Het is noodzakelijk dat je heel goed communiceert zodat mensen het ook begrijpen wat het probleem is.”

Jellie: “Ik zie momenteel volop kansen in onbenut talent. Zo kent het UWV een grote groep mensen die nog steeds aan de kant staat. En wat te denken van statushouders, zij-instromers en mensen met een beperking? Waarom wordt er zoveel parttime gewerkt? Wat weerhoudt mensen meer uren te werken? Die obstakels willen we in kaart brengen. Verder vallen ook AI en robotisering in te zetten als middel tegen arbeidskrapte en een ander belangrijk punt is ‘een leven lang leren’. Er zijn nog te veel mensen die het niet vanzelfsprekend vinden om zichzelf te blijven ontwikkelen. En het onderwijs sluit daar nog niet goed op aan.”

Douwe: “In het onderwijs ligt de nadruk vaak op het kiezen van iets wat je leuk vindt – wat natuurlijk belangrijk is – maar naar mijn mening mogen we jongeren ook wel een beetje sturen richting banen met toekomstperspectief. Als mijn bedrijf een stagiair aanneemt, willen we graag dat zijn of haar begeleider of

decaan ook een middag meeloopt. Zo bevordert je de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.”

Jellie: “In mijn themagroep ervaren we ook dat ondernemers vaak vastlopen in een wirwar van regelingen en loketten. Ze zien door de bomen het bos niet meer. Daarom willen wij onderzoeken hoe dat beter kan. Een andere constatering is dat kleine bedrijven graag specialisten zoals marketing-, HR-, R&D-, organisatie- en communicatieprofessionals willen inzetten, maar door hun grootte kunnen zij die experts vaak niet inschakelen. Waarom maken we daar geen gezamenlijke pool voor?”

Douwe: “Ik herken dat helemaal: soms weet je ook niet bij wie je moet zijn voor bepaalde expertise. Een eenduidig loket zou veel oplossen.”

Jellie: “Als themagroep blijven we niet in de vergaderzaal zitten. Bij toerbeurt bezoeken we de organisaties van onze leden. We organiseren ook werkbezoeken aan andere regio's om te leren van elkaars aanpak.”

Jellie: “Over mijn motivatie voor deze themagroep kan ik kort zijn: niet zo lang geleden was ik nog penningmeester bij VNO-NCW MKB Noord. Ik had met mezelf afgesproken dat zodra we weer zwarte cijfers zouden schrijven, ik me graag meer met de inhoud zou willen bezighouden binnen de vereniging. Precies op dat moment ontstonden de themagroepen. Een perfecte match.”

Douwe: “Mijn voorzitterschap is eigenlijk een soort tegenprestatie. Toentertijd werkte ik aan een energieproject in Hallum en ik vroeg voorzitter VNO-NCW Noord Sieger Dijkstra om hulp. Ik wilde een ‘pressure cooker-aanpak’ vergelijkbaar met hoe de LNG-terminal in de Eemshaven tot stand was gekomen. Sieger zei: ‘Prima, maar dan neem jij het voorzitterschap op je van Klimaat, Energie en Circulair’. En eerlijk? Dat is helemaal geen straf. Dit thema past me als een jas. Onze groep bestaat uit een mix van energiebedrijven, onderwijsinstellingen en ondernemingen, kortom mijn wereld. We werken momenteel aan een position paper met concrete aanbevelingen voor ondernemers én overheden. Beleid loopt vaak achter de feiten aan. Nederland is niet meer zo lenig; we moeten weer slagkracht ontwikkelen!”

Food for thought

Goedkoop, lekker, gemakkelijk én gezond. De voedingsindustrie staat voor de grote uitdaging om dat allemaal te combineren in haar aanbod en dan ook nog winst te blijven maken. Het kán, maar er moet wel wat gebeuren.

An de manier waarop voeding nu wordt aangeboden, komt onherroepelijk een eind. Tel de toenemende ongezondheid, de uit de pan rijzende zorgkosten, de uitputting van de bodem en de hele aarde bij elkaar op en je weet: dit kan zo niet langer. De transitie zit er aan te komen. Deze vergt naast ander gedrag van consumenten ook aanpassingen in het boerenbedrijf en een industrie die haar focus verlegt.

Dat klinkt als een schier ondoenlijke zaak. Maar dat is het niet. Steeds meer voorbeelden komen op, voortgedreven door technologie en slim denken. Neem nu Nexnoa, een Duitse startup die draait rond een nieuwe manier van extrusie. De technologie maakt het mogelijk om sojameel te krijgen met veel minder stappen, veel meer voedingsstoffen en een fractie van de CO2-voetafdruk in vergelijking met de standaardmethode. Potentieel worden er nog kosten gespaard ook. Tasty Basics uit Aalden is al jaren bezig met gezonde voeding op basis van whole foods, gewoon te verkrijgen in de supermarkt.

Het zijn voorbeelden van welke kant het op zou moeten in de industrie. Tijdens de Food Fashion Show in Hoogeveen in maart 2025 werd een inkijkje gegeven in de toekomst. Smakelijke gerechten werden er geserveerd, die allemaal als basis 'whole foods' hebben. Dat is veel beter voor de gezondheid dan het gebruikelijke aanbod, dat voor een flink deel bestaat uit zwaar bewerkte ingrediënten, waaruit essentiële voedingsstoffen zijn verdwenen.

SMAKELIJKE GERECHTEN WERDEN ER GESERVEERD, DIE ALLEMAAL ALS BASIS 'WHOLE FOODS' HEBBEN

De keten is nodig

"Dit is een weerbarstig onderwerp," zegt Frans Keurentjes. De landbouwer en rasbestuurder ziet de spagaat. "Cash is King. Zo simpel is het. Bedrijven zullen eerst kijken naar wat het makkelijkst en best verkoopt. Maar dat correspondeert vaak niet met wat het beste is voor de mens. Het is moeilijk om dat te veranderen. Dat vereist bovenal dat je snapt dat de transitie nodig is. Het kost inzicht, overtuiging, commitment. En dan is er nog het punt dat je het als ondernemer niet alleen kunt. De hele keten is nodig, en het is lastig om iedereen op één lijn te krijgen."

Veel hangt af van de vraag van consumenten. Als die op gang komt, dan gaat de rest van de keten mee. Keurentjes denkt dat de ondernemers om dat te bereiken, zouden moeten appelleren aan een latente behoefte die in ons allemaal zit. “Happy Life. Noem het maar zo. Iedereen wil langer gezond blijven. Ergens moet dat geprikkeld worden. Het is een beetje net als met de mobiele telefoon. In het begin zag niemand daar heil in, nu kan niemand meer zonder.”

Gevangen in het systeem

Veel keus is er ook niet. De maatschappelijke kosten door ziekmakende voeding (en andere problematische levensstijluitingen) zijn onhoudbaar. De kans dat daar van bovenaf paal en perk aan gesteld wordt, neemt dus toe. In dat licht is het niet zo gek om nu al die kant op te bewegen, beter voorlopen dan achterblijven. “Winst is niet verkeerd, maar het moet niet leidend zijn,” vertaalt Tiny van Boekel dat. De emeritus-hoogleraar Food Science ziet dat er vooral gewerkt moet worden aan een eerlijk speelveld. “Voeding die niet goed is voor de gezondheid, is veel goedkoper. We zitten wat dat betreft gevangen in een systeem, waarin de productie van voeding heel efficiënt is, maar waar gezondheid onvoldoende rol van betekenis speelt. Daar ligt ergens de oplossing, als we dat kunnen veranderen. De industrie is innovatief genoeg om andere producten op de markt te

brengen. Dat is hoopgevend. Ik denk dat alleen met goede marktregulatie een situatie gecreëerd kan worden waarin ‘gezond’ de logische keuze is.”

Ondernemen gaat over risico’s en verantwoordelijkheid. De transitie naar een gezonder aanbod heeft heel wat voeten in de aarde. Wie er vroeg bij is, loopt risico, maar kan daar veel profijt van hebben.

**VNO
NCW**
Noord

MKB
Nederland
Noord

FOOD
Community

De leden van de Food Community vinden het belangrijk een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de foodsector in de regio. Doel is elkaar sterker te maken en daarmee de regio een koploperspositie in te laten nemen.

Wil jij hier ook een bijdrage aan leveren, neem dan contact met ons op.

▲ Bianca Klinkhamer (links) en Patricia Gjaltema (rechts) zijn goed op de hoogte van het belang van basisvaardigheden.

SAMEN DE HOOGTE IN

Hoe Gjaltema werkt aan basisvaardigheden

Familiebedrijf Gjaltema uit Groningen is specialist in steigerbouw en verhuur van hoogwerkers, verreikers, bouwliften en materiaal. De medewerkers werken vaak letterlijk op grote hoogte en daarom draait alles om veiligheid. En veiligheid gaat verder dan alleen het dragen van een helm of andere bescherming.

Begrijpen

Veiligheid begint bij begrijpen. Begrijpen wat er van je wordt verwacht. Begrijpen hoe je een formulier invult of een toets maakt. Daarom zet Gjaltema zich in om de basisvaardigheden van medewerkers te verbeteren. Denk daarbij aan lezen, schrijven, rekenen en werken met een computer.

Sommige collega's lopen vast

Gjaltema is met ongeveer 200 medewerkers actief in heel Nederland. Die medewerkers bouwen steigers, bedienen hoogwerkers en zorgen voor veilig werken op hoogte. Toch zijn er ook taken die voor sommigen lastig zijn. Zoals het lezen van veiligheidsregels of het maken van een toets op de computer of telefoon. Bianca Klinkhamer, HR-manager bij Gjaltema: "Wij nemen mensen aan op hun vakmanschap, niet op wat ze met een computer kunnen. Maar op de werkvloer zien we dat sommige collega's vastlopen met taal of digitale zaken. Dat is niet alleen vervelend voor de collega, het kan ook gevaarlijk zijn. Vooral als het om veiligheid gaat. Veiligheid staat bij ons op nummer 1!"

Minder vaak ziek

Het bedrijf kwam in contact met Taal Werkt!. Dat is een project dat werkgevers helpt om basisvaardigheden op de werkvloer te verbeteren. "Veel werkgevers weten wel dat er mensen bij hen werken die moeite hebben met de basisvaardigheden. Maar ze weten niet waar ze moeten beginnen," zegt Gemma Groot Koerkamp, aanjager geletterdheid werknemers bij VNO-NCW MKB Noord. "Ik denk vanuit Taal Werkt! met werkgevers mee en geef tips. Gjaltema laat zien dat je als bedrijf echt het verschil kunt maken en dat het belangrijk is om hierin te investeren. Werknemers met betere basisvaardigheden werken met meer plezier en hebben minder stress. Ze zijn productiever en minder vaak ziek."

Duidelijke communicatie

Een belangrijke eerste stap is duidelijke communicatie. "Als je iets uitlegt in moeilijke taal, haakt iemand af," zegt Bianca. "Dan hebben we een mooie nieuwsbrief vol informatie, maar leest niemand hem." Daarom schrijven ze bij de steigerbouwer steeds vaker teksten in begrijpelijke taal. Ook denken ze na over andere manieren van informatie delen, zoals met filmpjes of mondeling extra uitleg geven.

Eigen tempo

Gjaltema wil medewerkers helpen om sterker te worden in hun basisvaardigheden, maar dat is niet altijd makkelijk. "Mensen komen niet snel uit zichzelf naar je toe. Zeker de collega's niet die Nederlands als moedertaal hebben. Zij schamen zich soms omdat ze iets niet kunnen," vertelt Bianca. Daarom zoekt Gjaltema naar manieren om leren leuker en makkelijker te maken. Bijvoorbeeld met een 'gereedschapskist' met tips over basisvaardigheden. Medewerkers kunnen dan zonder druk en in hun eigen tempo aan de slag.

Uitdagingen

De bouwsector is een stoere wereld. Medewerkers zijn trots op hun vak en willen niet altijd toegeven dat ze iets moeilijk vinden. "Ik werkte eerder in de zorg en zag daar ook dat sommige mensen digitale toetsen lastig vinden",

zegt Bianca. "Bij Gjaltema moeten ze een verplichte veiligheidsinstructie op de computer volgen. Als ze die niet halen, mogen ze de bouw niet op. Zoiets deel je niet makkelijk met je collega's." Ook het bespreken van loonbeslag is lastig. Sommige medewerkers hebben financiële problemen, maar durven daar niet over te praten. "Ook dit heeft vaak te maken met basisvaardigheden. Om hen beter te kunnen helpen is een ander soort veiligheid nodig. Een fijne werkplek waar je ook dingen durft te bespreken."

Kijken wat werkt

Gjaltema weet dat verandering tijd kost. Dit jaar waren er al kleine successen: de nieuwsbrieven worden steeds vaker gelezen. En door de veiligheidsregels ook mondeling uit te leggen, worden deze beter begrepen. "Het gaat niet van de ene op de andere dag. Maar als we blijven kijken naar wat werkt, zetten we steeds een stap vooruit," zegt Bianca.

Blijvend aandacht

Ook directeur Patricia Gjaltema onderstreept het belang van goede basisvaardigheden. "Niet alleen voor de veiligheid, maar ook omdat we ons personeel graag willen vasthouden. Het is belangrijk dat mensen kunnen groeien in hun werk." Patricia wil dat er in het bedrijf afspraken komen over dit onderwerp. Zodat alle leidinggevenden weten hoe ze hier aandacht aan kunnen blijven geven.

Bewustwording en kleine aanpassingen

Patricia hoopt dat hun aanpak andere bedrijven inspireert: "Het begint met bewustwording en kleine aanpassingen. Een goede werkgever investeert in zijn mensen. Niet alleen in hun vakkennis, maar ook in hun persoonlijke ontwikkeling. Wij vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen, op het werk en daarbuiten. Daar horen de basisvaardigheden beslist bij. Dit is goed voor de medewerkers en dus ook voor de toekomst van onze organisatie."

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Fonds voor
rechtvaardige
transitie

Dit artikel is geschreven op B1-niveau.
Zo kunnen veel mensen het lezen.

Taal Werkt! wordt mogelijk gemaakt met geld vanuit de Arbeidsmarktregio Groningen en het Just Transition Fund.

Veilig, vakbekwaam en voorbereid!

▲ Alex Kort

**Samen opleiden in de regio:
hoe Wardenburg Beveiliging
& Telecom, DNA Next en het
onderwijs inspelen op het
tekort aan beveiligingstechnici**

De vraag naar slimme en betrouwbare beveiligingsoplossingen groeit snel. Tegelijkertijd wordt het voor bedrijven in de beveiligingstechniek steeds lastiger om goed opgeleide vakmensen te vinden. In Noord-Nederland slaan ondernemers, onderwijsinstellingen en het initiatief DNA Next de handen ineen. Eén van die ondernemers is Alex Kort, operationeel directeur bij Wardenburg Beveiliging & Telecom uit Kolham.

Wardenburg Beveiliging & Telecom werkt al jaren aan innovatieve beveiligingsoplossingen in heel Noord-Nederland. Toch merkt het bedrijf, net als veel anderen, dat het steeds moeilijker wordt om geschikte technici te vinden. “De markt ontwikkelt zich razendsnel,” zegt Alex. “Technologie, wetgeving, klantverwachtingen, het verandert allemaal. Maar zonder vakmensen kun je die belofte van slimme beveiliging simpelweg niet waarmaken.” Om daar iets aan te doen, werkt Wardenburg Beveiliging & Telecom als initiatiefnemer nu samen met DNA Next aan een nieuwe instroomroute via de opleiding Assistent Monteur Beveiligingstechniek.

“Wat ik mooi vind aan deze aanpak,” vertelt Alex, “is dat ook mensen zonder technische achtergrond de kans krijgen om het vak te leren. En wij krijgen gemotiveerde mensen die je kunt binden en begeleiden in je eigen bedrijf. De opleiding richt zich op praktische vaardigheden, veiligheidsregels en basiskennis van elektrotechniek. Deelnemers leren in de regio, met begeleiding vanuit het ROC en DNA Next.”

IN PLAATS VAN STEEDS AD HOC MENSEN ZOEKEN, BOUWEN WE NU ECHT AAN ONS TEAM

Niet alleen opleiden, maar ook plannen voor de toekomst

Naast de opleiding helpt DNA Next bedrijven ook om vooruit te kijken. Met een eenvoudig strategisch personeelsplan brengt het bedrijf in kaart welke functies, vaardigheden en opleidingsbehoeften de komende jaren gaan spelen. Zo ontstaat er rust én richting. “In plaats van steeds ad hoc mensen zoeken, bouwen we nu echt aan ons team,” aldus Alex. “Dat geeft veel meer continuïteit.” En nog een belangrijk voordeel: DNA Next helpt bedrijven actief met het benutten van subsidies zoals de SLIM-regeling en Praktijkleren. Daardoor kunnen bedrijven met relatief weinig investering toch mensen opleiden. “We maken gebruik van de subsidieregelingen die er zijn. Dat maakt het echt veel laagdrempeliger om aan de slag te gaan.”

Paul van Zand

Leren, werken en blijven

De eerste kandidaten starten binnenkort bij Wardenburg Beveiliging & telecom. Alex is enthousiast over deze samenwerking: “Dit is precies wat we nodig hebben: opleiden in de regio, mensen kansen geven én ons bedrijf klaarstomen voor de toekomst. Het is fijn dat je daarin niet alleen staat, maar wordt ondersteund door een partij als DNA Next.”

Samen sterk voor Noord-Nederland

Met initiatieven als deze laat Noord-Nederland zien dat praktische samenwerking werkt. Bedrijven, onderwijs en partners als VNO-NCW MKB Noord zorgen samen voor vakmensen die blijven. Paul van Zand, relatiemanager Techniek bij DNA Next: “We maken het makkelijk om aan de slag te gaan. We zorgen voor intake, opleiding, subsidies en begeleiding. Zo kunnen bedrijven zich richten op wat ze het liefst doen: ondernemen.”

Vijf voordelen van opleiden met DNA Next

- Regionale opleidingen: dichtbij huis, afgestemd op jouw bedrijf
- Praktijkgericht: leren door te doen, met ervaren docenten
- Strategische personeelsplanning: voorkom verrassingen
- Subsidieadvies en aanvraaghulp: maak slim gebruik van SLIM-regeling, Praktijkleren en meer
- Ontzorging: intake, administratie, afstemming met ROC en begeleiding worden geregeld

Duurzaamheid is mensenwerk

Caparis in Leeuwarden won in 2024 de publieksprijs van de Duurzame 30. Een erkenning die meer losmaakte dan alleen een oorkonde. Alex Bonnema, voorzitter van de raad van bestuur vertelt hoe deze prijs het sociale werkbedrijf hielp om niet alleen circulariteit, maar vooral mensen op de kaart te zetten.

▲ Alex Bonnema op de werkvloer met medewerker Gerrit

Wie bij Caparis in Leeuwarden binnenstapt, ziet stapels afgedankte zonnepanelen wachten op een tweede leven. In deze sociale onderneming worden oude panelen zorgvuldig uit elkaar gehaald en omgezet in bruikbare grondstoffen. Het is het eerste sociaal werkbedrijf in Nederland dat dit doet. Deze innovatieve aanpak leverde Caparis onlangs de publieksprijs op van de Duurzame 30, een verkiezing voor de beste duurzame innovaties in Noord-Nederland.

De publieksprijs bracht een golf van positieve reacties teweeg. “We kregen ontzettend veel aandacht,” vertelt Bonnema. “En met het gewonnen mediabudget hebben we campagne gevoerd waarin we aandacht vroegen voor een vaak vergeten kant van circulariteit: de mens. Want als je vindt dat grondstoffen geen afval mogen worden,

waarom zou je mensen dan wel afschrijven? We werken met mensen die elders vaak buiten beeld vallen. Voor ons is dat óók duurzaamheid: duurzame inzetbaarheid van mensen.”

**ALS JE VINDT DAT
GRONDSTOFFEN GEEN
AFVAL MOGEN WORDEN,
WAAROM ZOU JE MENSEN
DAN WEL AFSCHRIJVEN?**

Directe spin-off

Die aandacht had een directe spin-off. De organisatie startte een samenwerking met Zijlstra Bedrijfskleding om oude werkkleding een tweede leven te geven, werkt sinds kort samen met Vriezoon, een installateur van zonnepanelen die oude zonnepanelen levert die ze nu circulair verwerken. Daarnaast bouwde Caparis in Leeuwarden een ‘city hub’ van waaruit emissievrije pakketbezorging mogelijk is. “We zoeken steeds naar manieren om duurzaamheid en inclusiviteit aan elkaar te verbinden,” zegt Bonnema. “Dat is hoe wij naar de wereld kijken, circulaire oplossingen met sociale doelen combineren.”

▲ Alex Bonnema ontvangt van VNO-NCW MKB Noord directeur Agnes Mulder de publieksprijs van de Duurzame 30.

Die vooruitstrevende aanpak blijkt succesvol. Caparis gaf als eerste sociaal bedrijf afgedankte zonnepanelen een nieuwe bestemming en haalde als enige in Nederland een WEEELABEX-certificering voor de verwerking ervan, een kwaliteitskeurmerk in elektronisch recycelen. Tegelijkertijd biedt het bedrijf werkgelegenheid aan honderden mensen in Friesland, waarbij iedereen naar vermogen bijdraagt. Door techniek en human capital te combineren slaat Caparis een brug tussen twee werelden. Bonnema is ervan overtuigd dat dit de sleutel is tot een echt duurzame toekomst. “Onze technische innovaties zijn belangrijk, maar zonder onze mensen bereiken we niets. Het is die mix die het ‘m doet.’”

De sleutel ligt samenwerking

Voor Bonnema ligt de sleutel in samenwerking. “We staan voor enorme uitdagingen, zoals de vergrijzing en personeelstekorten. Dan kun je als bedrijf roepen: ik red me wel of we zetten in op digitalisering. Maar dat alleen werkt niet. We moeten samen zoeken naar oplossingen en daarvoor heb je iedereen nodig, ook mensen die nu nog aan de kant staan.”

Wat is de Duurzame 30?

De Duurzame 30 is een verkiezing voor mensen, bedrijven en organisaties met een hart voor duurzaamheid in Noord-Nederland. Dit initiatief biedt duurzame innovaties een groot podium met als doel de beste groene producten, diensten en werkwijzen uit Drenthe, Friesland en Groningen onder de aandacht van zoveel mogelijk mensen te brengen. Of het nu gaat om een circulaire start-up, een technisch vernieuwend project of een sociaal initiatief, de Duurzame 30 laat zien hoe divers én inspirerend verduurzaming kan zijn. De gedachte erachter: je hoeft niet groot te zijn om veel impact te hebben. Een vakjury kiest in meerdere categorieën de meest veelbelovende initiatieven en het publiek kan stemmen voor de publieksprijs. De winnaars krijgen ondersteuning om hun verhaal verder te verspreiden. Daarmee fungeert de Duurzame 30 als vliegwiel: goede ideeën krijgen de boost die ze verdienen, in de hoop dat ze breed navolging krijgen.

De Duurzame 30 is een initiatief van Dagblad van het Noorden, Leeuwarder Courant, Friesch Dagblad, VNO-NCW MKB Noord, Circulair Friesland en Circulair Groningen Drenthe.

Samen naar een brede welvaart

▲ Anita Winter

Na twaalf jaar bestuurslid te zijn geweest, waarvan zes jaar voorzitter, neemt Anita Winter afscheid van het regiobestuur Groningen van VNO-NCW MKB Noord. Een periode waarin de ondernemers in Stad en Ommeland te maken kregen met grote uitdagingen. Die uitdagingen hebben tot zorgen geleid, maar ook tot nieuwe kansen.

Waar denk je met name aan als je terugblijkt op je tijd als voorzitter?

"De coronacrisis heeft indruk gemaakt. We belanden met z'n allen in een situatie die onwerkelijk leek, maar waarheid was en veel impact heeft gehad. Sommige ondernemers werden hard getroffen, anderen groeiden juist hard."

"En natuurlijk de gevolgen van de aardbevingen in Groningen. Deze hebben het ondernemersklimaat in delen van de provincie zwaar op de proef gesteld. Tegelijk biedt de problematiek ook kansen. Met Nij Begun kan Groningen belangrijke stappen zetten naar een goede toekomst."

"De energietransitie is een belangrijk thema in Groningen waarmee we ons onderscheiden. Van waterstof tot zonneparken, Groningen speelt daarin een voortrekkersrol. Dat brengt kansen voor werkgelegenheid en innovatie."

Waar maak je je zorgen over als je vooruitkijkt?

"De arbeidsmarkt. We zien het overal: personeelstekorten in bijna elke sector. Dat gaat echt knellen."

Daar moeten we samen creatief en innovatief mee omgaan. Ook voor jonge mensen moeten we Groningen aantrekkelijk houden om te blijven wonen en werken."

"De gelden die beschikbaar zijn voor de doelen in de Economische Agenda zijn een plus op het reguliere economische proces, aldus kwartiermaker Jacob Klompier en zijn team. Randvoorwaardelijk zijn echter (onder meer) de bereikbaarheid van de regio en de beschikbaarheid van stroom en water. Hier moet aandacht voor blijven en middelen beschikbaar voor zijn."

En waar zie je juist kansen?

"Groningen barst van de kansen. In energie, in digitalisering, in circulaire economie. Maar ook in samenwerking: ondernemers, onderwijs en overheid weten elkaar hier steeds beter te vinden. Dat is goud waard."

"Wat ik hoop? Dat Groningen haar eigen kracht blijft koesteren. Eigenwijs, nuchter, maar ook ambitieus en vooruitstrevend. Met een sterk MKB als motor van de regio."

Tot slot: wat wil je je opvolger meegeven?

"Blijf de verbinding zoeken, met ondernemers in Stad én Ommeland, maar ook met overheid en onderwijs. De verbinding tussen ondernemers, onderwijs en overheid is cruciaal. VNO-NCW MKB Noord kan als maatschappelijke organisatie een belangrijke schakel zijn, ook in de verbinding met de bedrijfs- en brancheverenigingen. En geniet van de mooie ontmoetingen; want dat is uiteindelijk het allermooiste aan dit werk."

INNPACT

Als je iets in beweging wilt brengen, moet je zelf ook stappen zetten

INNPACT is meer dan een netwerk. Het is een plek waar ondernemers en bedrijven uit Noord-Nederland zich verbinden aan een gezamenlijke ambitie: bijdragen aan een vitaal woon-, werk- en leefklimaat. Maar wat drijft de mensen achter deze groep leden van VNO-NCW MKB Noord? Twee betrokken leden Louis Luitjens (Arcadis) en Maurice Hoogeveen (Talent Performance) spreken elkaar over hun persoonlijke motivatie, verantwoordelijkheid en de kracht van samen optrekken.

Verantwoordelijkheid; voor hun werk, voor de regio én voor de samenleving. Een terugkerend thema in het gesprek. INNPACT begon voor beide mannen als een netwerk, maar is uitgegroeid tot een plek waar ze samen optrekken om Noord-Nederland sterker te maken. Louis: “Ik ben er al sinds het begin in 2017 bij. De persoonlijke benadering en uitnodiging maakte voor mij het verschil. Wat me meteen aansprak, was dat je als ondernemer niet alleen komt luisteren, maar ook mee kunt sturen en bijdragen aan de koers van de regio. Dat past bij me. Ik ben calvinistisch opgevoed: als je lid bent van een club, dan moet je ook wat bijdragen en meedoen. INNPACT geeft me het podium én het netwerk om echt iets te betekenen.”

Maurice, partner bij Talent Performance, is later aangesloten. “Wij zoeken mensen voor sleutelposities in Noord-Nederland. Dan móet je weten wat er speelt in de regio, en daarvoor is INNPACT een prachtige plek. De groep bestaat uit betrokken ondernemers die allemaal bezig zijn met de grote opgaven in onze regio. Tijdens bijeenkomsten met interessante sprekers krijgen we nieuwe inzichten. Hieruit ontstaan waardevolle gesprekken over wat er écht speelt. Dat is voor mijn werk ontzettend belangrijk, maar bovenal vind ik het persoonlijk waardevol om op die manier bij te dragen.”

Ondernemers hebben realisatiekracht

Maurice was eerder als wethouder van de gemeente Assen gericht op samenwerking met bedrijven en het onderwijs:

“Maatschappelijke vraagstukken kunnen niet opgelost worden door één partij. Je hebt kennisinstellingen, overheden én ondernemers nodig. Ondernemers hebben de realisatiekracht. De overheid kan faciliteren, de wetenschap en het beroeps-onderwijs kunnen helpen innoveren, maar het bedrijfsleven maakt het waar. Daarom is het zo belangrijk dat ondernemers de regie pakken.”

Die noodzaak ziet Louis ook: “Dat is de reden dat we in 2024 vanuit INNPACKT het ondernemersfestival Trendship hebben georganiseerd. We willen niet alleen over dingen praten, maar goede voorbeelden laten zien en andere bedrijven inspireren hoe je het verschil kunt maken.” Trendship heeft ruim 750 ondernemers en bedrijven geïnspireerd op thema's als energie, innovatie, AI en vitaliteit.”

Creativiteit is onmisbaar in de regio

Maurice: “Trendship was wat mij betreft een mooi begin. We hebben laten zien hoeveel energie en creativiteit er zit in onze regio. Maar eerlijk is eerlijk: het activeren van ondernemers vraagt meer dan één event. We willen er een reeks van maken, zorgen dat de vonk overslaat en mensen ook concreet samen gaan werken.”

Ook Louis ziet volop kansen. Door samenwerking gebeuren mooie dingen, bijvoorbeeld tussen bedrijven en de culturele sector: “Cultuur, muziek, beeldende kunst. Dat raken mij diep. Het emotioneert, verrijkt en geeft de samenleving kleur en betekenis.” Maurice beaamt dit: “Kunstenaars kunnen helpen bij vernieuwing. Kijk bijvoorbeeld naar het Arts in Health-programma in Groningen, waar kunstenaars samenwerken met wetenschappers en zorgprofessionals om met inzet van allerlei artistieke projecten het welzijn van patiënten te verbeteren en zo gezondheid te bevorderen. Die aanpak kan inspirerend werken voor ondernemerschap. Creativiteit is onmisbaar in de regio!”

Louis: “Dus laten we vooral breed blijven kijken. Energie, infrastructuur, innovatie en cultuur – het is allemaal met elkaar verbonden. En als ik kijk naar wat INNPACKT mij brengt? Dan is dat behalve inspiratie vooral een vertrouwd netwerk. We vertrouwen elkaar, zonder verborgen agenda. We vinden elkaar in wat we samen kunnen doen. De verbinding met VNO-NCW MKB Noord is heel waardevol: je bent onderdeel van de vereniging en de mensen.” Maurice sluit zich daar bij aan. “Met elkaar

maken we de vereniging. En nog belangrijker: met elkaar maken we de regio. Als je iets in beweging wilt brengen, dan moet je zelf stappen zetten.”

Wil jij ook deel uitmaken van INNPACKT?

Neem contact op met Sandra Pot,
regiomanager Groningen:
pot@vnoncw-mkbnoord.nl.

INNPACKT LEDEN

Arcadis – Louis Luitjens
B+O Architectuur en Stedenbouw – Arnoud Olie
Bano B.V. – Erwin Balkema
Bouwgroep Dijkstra Draisma – Erik Nicolai
Friesland Lease – Mirjam Marinus / Jan Baljeu
Groningen Seaports – Richard Middel
Hanze – Annemarie Hannink
Jorritsma Bouw – Wybe Iedema
Mediahuis Noord – Marc Reineman
N.V. Nederlandse Gasunie – Hans Coenen
Nedmag – Bert Jan Bruning
NHL Stenden – Marc Otto
NOM – Dina Boonstra
PlasBossinade Advocaten – Jan Leo de Hoop
PlusNauta – Bram Nauta
Rabobank – Carlo Ezinga
Talent Performance – Maurice Hoogeveen

Duurzaam de weg op!

Drie professionals delen hoe zij duurzame mobiliteit omarmen in hun dagelijkse werk en privéleven. Van de eerste auto of fiets, naar het duurzame vervoersmiddel van nu. Hun ervaringen tonen hoe milieubewuste keuzes niet alleen bijdragen aan een groenere wereld, maar ook verrassende voordelen bieden voor hun werk en privéleven.

DUURZAAMHEID ZIT IN HET DNA VAN ONZE ORGANISATIE

Myrthe de Vries,
Directeur De Vries Vernieuwers

Rijdt: Tesla model Y

Waarom deze auto?

"Ik zocht een elektrische auto waarbij het praktische met het aangename wordt gecombineerd. De Tesla heeft goede range, kan behoorlijk wat trekken en is ruim en modern. Deze auto geeft mij de goede combinatie tussen werk en privé. Ik kan rijden met aanhanger doordeweeks én ik heb voldoende ruimte voor mijn surfplank in het weekend. Ik vind elektrisch rijden heerlijk: het is duurzaam, stil én ik win alle wedstrijdjes bij het stoplicht."

Eerste auto?

"Een Peugeot 2008E, een knaloranje elektrische auto. Mooi design en lekker kleurtje."

Hoe kijk jij naar verduurzaming van mobiliteit?

"Logistiek en transport is binnen ons bedrijfsproces één van de grootste vervuilende factoren. Dus ook de factor waarmee ik direct een groot verschil kon maken."

De keuze voor elektrisch was dus snel gemaakt. We waren een van de eerste bedrijven in Nederland die de stap naar elektrisch rijden gemaakt hebben. Het was (en is) soms echt pionieren, maar ontzettend leuk en uitdagend om te doen. We willen daarin voorop blijven lopen en zoeken binnen de huidige mogelijkheden steeds naar nieuwe en praktische toepassingen. Verdere verduurzaming van mobiliteit is noodzakelijk om écht verschil te kunnen maken. Als duurzame en maatschappelijk verantwoorde organisatie vinden we het belangrijk om ook in ons gedrag het goede voorbeeld te geven. De markt ontwikkelt in een rap tempo, daarbij hoort flexibele mobiliteit. Een goed mobiliteitsplan dat verder gaat dan alleen leaseauto's."

Tip voor ondernemers

"Denk in kansen, werk samen met je leveranciers en opdrachtgevers en kijk praktisch naar waar je direct verschil kan maken. Er kan vaak meer dan je denkt en een kleine stap kan een groot verschil maken!"

SAMEN VERBETEREN WE HET LEEFKLIMAAT VAN MORGEN

Aiske van Aalsum

Financieel directeur Koninklijke Oosterhof Holman

Rijdt: Audi Q4 e-tron (volledig elektrisch)

Waarom deze auto?

"Ik zocht een volledig elektrische auto, die naast dat hij comfortabel en veilig rijdt ook een uitstraling heeft die bij Oosterhof Holman en bij mij past. Stoer, duurzaam, betrouwbaar, een gezinsauto en toch ook enigszins elegant."

Eerste auto?

"Alle nieuwe collega's kozen in die tijd voor een VW Polo. Ik wilde iets anders en ging voor een Seat Ibiza, waar ik met veel plezier vier jaar in heb mogen rijden"

Hoe kijk jij naar verduurzaming van mobiliteit?

"Als civiele bouwer vinden we het belangrijk om innovatief en duurzaam te zijn en dit ook te laten zien. Afgelopen jaar hebben we een heel groot deel van de personenauto's binnen ons wagenpark overgezet naar elektrisch. De volgende stap is ons bemand materieel, in alle eerlijkheid is dat wel een grote uitdaging, zowel qua prijsniveau, capaciteit van het materieel alsmede van de (laad)infrastructuur."

Tip voor ondernemers

"Blijf in gesprek met je personeel over duurzaamheid, luister naar de uitdagingen die zij dagelijks ervaren met elektrisch materieel en zoek samen naar een werkbare oplossing"

MOBILITEIT KAN SCHONER, LEUKER EN VITALER!

Mirjam Marinus

Commercieel directeur Friesland Lease

Rijdt: Veloretti Electric Ivy

Waarom deze fiets?

"Ik zocht een retro fiets die laat zien dat duurzaamheid en design hand in hand gaan. De fiets heeft de 'Design-award 2024' gewonnen en doordat de motor direct verbonden is met de pedalen, past het de vermogen automatisch aan op de trapkracht in plaats van de snelheid. Verder is het een heerlijke sportieve fiets!"

Eerste fiets?

"Het was niet mijn eerste fiets, maar in mijn pubertijd kreeg ik een nieuwe zwarte 'Weduwe' fiets van Gazelle, met snelbinders in de regenboogkleuren. Mijn tweelingzus kreeg dezelfde. Hier hebben we mooie avonturen mee beleefd, tot gebroken polsen aan toe."

Hoe kijk jij naar verduurzaming van mobiliteit?

"Bij Leasefiets denken we vooruit. Hoe houden we de aarde, het milieu én onszelf gezond? De fiets is wat ons betreft de oplossing. Verder willen we met Friesland Lease graag de voorloper zijn in het ontdekken en praktisch toepassen van vernieuwende mobiliteitsoplossingen. Voor onze relaties zijn wij hierin een onmisbare, proactieve partner en voor de wereld om ons heen een kleurrijk en inspirerend voorbeeld van hoe het duurzaam anders kan. Mobiliteit kan schoner, leuker en vitaler!"

Tip voor ondernemers

"Ik hoor van veel ondernemers dat de fiscale mogelijkheden voor leasefietsen weg zouden zijn. Maar die zijn er nog zeker! Wij zien stijgende aantallen elektrische leasefietsen, omdat steeds meer werkgevers een echte fietsregeling opnemen in hun arbeidsvoorwaardenpakket. Laat het een uitnodiging zijn, er kan genoeg, dus we helpen je graag!"

COLUMN LAUREN BO DE BOER

Familie eerst en daarna de koers bepalen

Op de basisschool kwam ik verkleed naar school in een mantelpakje. Niet als prinses of brandweervrouw, maar als directeur van Datema. Het bedrijf van mijn vader voelde altijd al dichtbij. Als kind liep ik tijdens Sinterklaasfeesten rond door het magazijn, tussen de kaarten, kompassen en collega's. Elk werkstuk op school ging vanzelf over Datema. Het zat er gewoon in.

Inmiddels ben ik commercieel directeur, en bereid ik me samen met mijn zus Karlijn voor op de overname van het bedrijf. Mijn vader, die Datema in 2001 overnam van de familie Datema, doet dit jaar een stap terug. Wij stappen naar voren.

De naam op de gevel is dan misschien niet de onze, maar het voelt al jaren als familie. En nu is het aan ons om het bedrijf voort te zetten. Met respect voor het verleden en vertrouwen in wat wij als nieuwe generatie kunnen toevoegen.

Waar we ooit bekend stonden om fysieke producten en handmatig vakwerk, is Datema nu ook een digitaal bedrijf. We ontwikkelen software waarmee digitale kaarten en nautische boekwerken veilig en gebruiksvriendelijk aan boord kunnen worden ingezet. De compliance van onze klanten is daarbij het allerbelangrijkst.

Voor Karlijn en mij is het de uitdaging om die balans te bewaken. Hoe blijven we vernieuwen, zonder de betrouwbaarheid en het persoonlijke contact te verliezen?

Hoe zorgen we dat we als nieuwe generatie herkenbaar zijn, maar niet vervreemden van waar het bedrijf op gebouwd is? Die zoektocht is soms spannend. Want veranderen doe je niet zonder wrijving. Maar we willen niet alles anders doen. We willen het op onze manier goed doen. Niet door stil te staan, maar door bewust te bewegen.

Binnen de Jonge Noordelijke Ondernemers (JNO) ontdekten we dat we hierin niet alleen staan. Daarom startten we de groep *It's all in the family*; een plek voor jonge opvolgers om ervaringen te delen, vragen te stellen en elkaar te steunen. Dat helpt enorm.

Wat ik meeneem? Dat er geen blauwdruk is. Elk familiebedrijf is uniek. Elke overdracht kent zijn eigen tempo en dynamiek. Maar als we elkaars verhalen blijven delen, maken we ruimte voor een nieuwe generatie om koers te houden én koers te bepalen. Op hun eigen manier, met dezelfde toewijding. Niet om het verleden los te laten, maar om het mee te nemen in een toekomst die bij hén past. Zodat het bedrijf in beweging blijft, zonder de basis uit het oog te verliezen.

Datema blijft een familiebedrijf. En familiebedrijven? Die hebben de toekomst!

Lauren Bo de Boer
duo-voorzitter JNO

Friese chemie met wereldimpact

Wie BASF in Heerenveen bezoekt, stapt niet zomaar een fabriek binnen. Het is een plek waar chemie, innovatie en duurzaamheid samenkomen in iets dat je waarschijnlijk vandaag nog, zonder het te weten, in je handen hebt gehad. "De kans dat je in de supermarkt iets beetpakt met een product uit onze fabriek? Die is zo'n 60 tot 70 procent," zegt Sjoerd Visser, site director bij BASF Heerenveen. "Van yoghurtbekers tot pizzadozen, onze producten zitten overal in."

Bij BASF ontwikkelen en produceren ze watergedragen bindmiddelen en hoogwaardige additieven voor de drukinkt- en coating-industrie. In begrijpelijke taal: BASF in Heerenveen maakt grondstoffen die ervoor zorgen dat verf goed vloeit, inkt mooi opdroogt en verpakkingen vet- en vochtbestendig zijn. Denk aan coatings op papieren koffiebekers, lijmlaagjes op verpakkingen of lak die auto's laat glanzen. Die grondstoffen, additieven en harsen, worden in Heerenveen ontwikkeld én geproduceerd.

"Additieven zijn maar kleine hoeveelheden per eindproduct, maar zonder die toevoegingen werkt het simpelweg niet," legt Visser uit. "En dat doen we met zo'n 220 collega's, waarvan ongeveer de helft in ploegendienst." De fabriek

draait 24/7 en levert producten aan klanten in Europa én ver daarbuiten.

Unieke Technologie

Wat BASF Heerenveen bijzonder maakt, is hun unieke technologie. Waar vroeger oplosmiddelen nodig waren, gebruikt men hier steeds vaker gewoon water in de verpakkingindustrie. "Dat is veel beter voor mens en milieu," zegt Visser. "Daarnaast wordt veel organische chemie die ik op de universiteit heb moeten leren toegepast in de Additieven fabriek, waaronder een heel speciale gepatenteerde technologie die 'Controlled Free Radical Polymerisation' genoemd wordt. Hiermee worden unieke producten gemaakt die wereldwijd in hoogwaardige coating toepassingen worden ingezet, allemaal vanuit Heerenveen."

◀ BASF in Heerenveen

Geen zichtbare emissies

Wie bij 'chemische fabriek' denkt aan rokende schoorstenen en dampende buizen, komt in Heerenveen bedrogen uit. "We hebben geen zichtbare emissies," benadrukt Visser. "Wat je soms ziet uit onze koeltorens is gewoon waterdamp. We verbranden reststoffen netjes in een naverbrander, hebben geen lozingen op het water, en voldoen aan de strengste Europese veiligheidsnormen."

BASF Heerenveen valt onder de zogenoemde Seveso-richtlijn. Bezoekers krijgen bij binnenkomst veiligheids-instructies en mogen bepaalde zones niet in met een telefoon op zak. Niet omdat het gevaarlijk is, maar omdat het bedrijf tot in de puntjes voorbereid is op alles wat kan gebeuren. "We nemen veiligheid heel serieus. Dat doen we onder het programma Responsible Care – een internationale standaard voor chemische bedrijven. Al dertig jaar zijn we een goede buur. En dat willen we blijven."

Groei zonder extra uitstoot

Recent investeerde BASF fors in de Friese locatie: een nieuwe productielijn vergrootte de productiecapaciteit met 50 procent en dat zonder extra CO₂-uitstoot. "We groeien in technologie en productiviteit, maar onze voetafdruk blijft hetzelfde," zegt Visser. "Daar zijn we best trots op. Dit laat zien dat chemie wél duurzaam kan zijn."

De locatie draait deels op groene stroom en er ligt een plan om verder te elektrificeren. "We willen niet alleen vandaag schoon werken, maar ook klaar zijn voor de toekomst."

Wereldwijd verbonden, diepgeworteld in Friesland

Digitalisering speelt ook een grote rol. Operators gebruiken tablets met QR-codes in plaats van dikke mappen vol papieren instructies. Schoonmaak, kleding en veiligheid zijn slim geautomatiseerd. En in het laboratorium

worden nieuwe producten digitaal getest en gekoppeld aan wereldwijde BASF-databanken. "Innovaties die hier worden bedacht, kunnen straks net zo goed in Azië of Zuid-Amerika worden toegepast en andersom," aldus Visser. "Dat is het mooie van onderdeel zijn van een wereldspeler."

Tegelijkertijd is BASF Heerenveen diepgeworteld in Friesland. Veel medewerkers komen uit de regio. Er is weinig verloop en volop aandacht voor opleiding en ontwikkeling. "We hebben een ervaren team, maar ook jonge engineers met enthousiasme. Ze maken deel uit van een wereldwijd topbedrijf, maar dan in een Friese, nuchtere setting, waar je elkaar gewoon kent en aanspreekt. Medewerkers krijgen ruimte, vertrouwen en voelen eigenaarschap. Die autonomie draagt bij aan werkplezier en loyaliteit. En ze zijn trots op wat ze maken," vertelt Visser.

Dat enthousiasme probeert BASF ook over te dragen op jongeren. "Zo doen we altijd mee aan het Weekend van de Wetenschap, waarbij kinderen en jongeren zelf kunnen rondkijken in de fabriek en de labs. Ze zien dan met eigen ogen hoe chemie werkt en waar die in het dagelijks leven terugkomt," gaat Visser verder. "We willen jongeren niet alleen vertellen wat we doen, we willen het laten zien en ze het laten ervaren. Zodat ze ontdekken dat chemie eigenlijk overal is, en vooral: dat het gaaf is."

"En dat moet ik mijn kinderen ook nog uitleggen, want die vragen weleens: 'Pap, wat doe jij toch de hele dag?' Ik zeg dan: ik praat, bel, mail en probeer hier een mooie club draaiende te houden," lacht Visser. "We zijn hier trots op wat we doen. En terecht."

Bijdragen aan de oplossingen

BASF Heerenveen maakt onzichtbare, maar onmisbare producten. Ze doen dat schoon, slim en met oog voor mens, milieu én toekomst. Ze innoveren constant, zijn marktleider in duurzame technologie, én ze hebben een hecht team dat zich betrokken voelt bij wat hier gebeurt. "Chemie heeft soms een stoffig imago," stelt Visser. "Maar als je goed kijkt, zie je dat we juist bijdragen aan oplossingen: minder afval, betere verpakkingen, veiliger werken. Wij willen laten zien dat een chemisch bedrijf ook gewoon een goede buur en werkgever kan zijn, midden in Friesland. En als het aan ons ligt, blijven we dat de komende dertig jaar."

**WE WILLEN NIET
ALLEEN VANDAAG
SCHOON WERKEN,
MAAR OOK KLAAR ZIJN
VOOR DE TOEKOMST**

Een smart oplossing voor netcongestie uit Hallum

De economie in het Friese Hallum draait op volle toeren, maar het stroomnet kan dat niet aan. Daarom hebben vijf familiebedrijven op eigen initiatief en in samenwerking met experts en overheden een innovatieve oplossing bedacht: een Smart Energy Hub.

Ze wekken in de toekomst lokaal energie op en verdelen deze onderling. Ook het dorp, de gemeenschap en de regio dragen hier aan bij en gaan profiteren van het initiatief van de bedrijven. Dit is mogelijk een prachtig voorbeeld voor andere bedrijventerreinen die ook (in toenemende mate) last hebben of last gaan krijgen van netcongestie.

Netcongestie is een groot probleem voor bedrijven en ondernemers die willen investeren of verduurzamen, waardoor deze ontwikkelingen stil komen te liggen. Netcongestie ontstaat als er een mismatch is tussen de vraag naar en het aanbod van elektriciteit. Dit gebeurt wanneer er te veel elektriciteit wordt gevraagd of wanneer er te veel duurzame energie wordt opgewekt (door veel zon en/of wind) en het netwerk deze niet efficiënt kan verwerken.

In Hallum werken koekfabriek Hellema, bakkersfamilie Van der Meulen, Helwa Wafelbakkerij, metaalbewerker Oreel en transportbedrijf De Vries nu samen. Om hun gezamenlijke uitbreidings- en verduurzamingsplannen te realiseren, hadden ze bijna tien keer zoveel elektriciteit nodig. Dit blijkt niet

mogelijk met de capaciteit van het huidige elektriciteitsnet. Samen sloegen ze met de gemeente Noardeast-Fryslân, de provincie Fryslân en adviesbureau Ekwadraat de handen ineen om het probleem op te lossen. Daaruit ontstond het concept voor de Smart Energy Hub Hallum. Hiermee wekken de bedrijven straks zelf stroom op uit zon of wind. Deze stroom wordt opgeslagen en evenredig verdeeld tussen hen. En als de stroom niet direct wordt gebruikt, dan wordt deze opgeslagen in een grote accu voor later gebruik.

Ze zijn al meer dan vier jaar bezig met de plannen en hebben nu een concept klaar. De inwoners en overheden hebben ook een belangrijke bijdrage geleverd voor de plannen en het draagvlak. Het duurt echter nog wel een tijd voordat de hub realiteit is. Strengere regelgeving werkt bijvoorbeeld niet altijd mee. De tijd dringt wel, want mogelijk komt de concurrentiepositie van de internationaal opererende bedrijven in gevaar. Dit kan een groot effect hebben op de werkgelegenheid en de brede welvaart in het Friese dorp. Maar als het lukt, dan zijn ze een voorbeeld voor de hele wereld.

Gelukkig hebben we de foto's nog

ALS VERENIGING
HEBBEN WE IN HET
AFGELOPEN JAAR ZO'N
ZESTIG EVENEMENTEN
GEORGANISEERD VOOR
LEDEN. EEN KLEINE
SELECTIE VAN DE FOTO'S

Trendship
30 mei '24

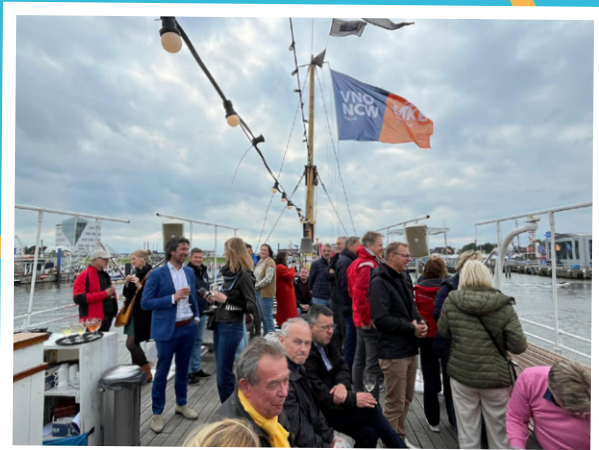

Meet the
Entrepreneur met
Carl Holthausen
13 juni '24

➤ Delfsail
14 juni '24

➤ Willem Lodewijk
Zomeravond op
Landgoed Lauswolt
6 september '24

Noordganguitje in
het Drents Museum
13 september '24

Prinsjesdagdiner in De Nieuwe Kolk in Assen
17 september '24

#GEEFTRUIMTE

Visite Veenhuizen
1 oktober '24

De Dag van de Ondernemer
15 november '24

Nieuwjaarsreceptie Noord-Nederland in Martiniplaza
10 januari '25

JNO Koken met Sterren
19 maart '25

Bedrijfsbezoek bij Avebe Experience Center
10 april '25

Taal Werkt theateravond in Kielzog Hoogezand
20 november '24

Boxing JNO
16 april '25

Maak het haalbaar met subsidie!

WILDLANDS en het ATLAS Theater in Emmen, beide onderdeel van Noorder Dierenpark, krijgen subsidie voor het vernieuwen van hun HR-beleid. De reden: een snel veranderende omgeving, veel verloop en de wens om nieuw talent aan te trekken en te behouden. Met het geld kunnen ze hun HR-beleid helemaal opnieuw uitvinden. "We willen meer aandacht voor de ontwikkeling van onze werknemers."

"WILDLANDS is geen standaard dierentuin," vertelt HR-manager Lisa Runherd. Het park, dat dit jaar haar negentigste verjaardag viert, trekt bezoekers uit het hele land en daarbuiten. Het heeft 's werelds grootste overdekte jungle ter wereld. Ook bijzonder: bezoekers lopen er van werelddeel naar werelddeel en bij elk continent komen ze diersoorten tegen die daar ook in het echt voorkomen. Bij WILDLANDS is er veel aandacht voor educatie. Het dierenpark wil bezoekers van alles bijbrengen zoals over de natuur, over soortbehoud en over dierenwelzijn. En dit jaar komt er ook nog eens een nieuw dierenverblijf bij.

Ook in Emmen bevindt zich het ATLAS Theater, net als WILDLANDS onderdeel van Noorder Dierenpark. Het ATLAS Theater is een culturele ontmoetingsplek met een gevarieerd programma. Elk seizoen biedt het podium ruimte aan een breed scala aan voorstellingen: van toneel en cabaret tot muziek en jeugdtheater. Daarnaast

vervult het ATLAS Theater een centrale rol als cultureel centrum voor Emmen en de regio. Ook als zakelijke locatie is het theater veelzijdig inzetbaar: het biedt ruimte voor congressen, bijeenkomsten en andere evenementen.

Beide zijn het seizoensbedrijven, wat een van de oorzaken is voor het verloop in personeel. Een oplossing hiervoor? "We willen meer aandacht voor de ontwikkeling van onze medewerkers, in plaats van de focus op beoordeling en prestatie."

Om dat te bereiken vroeg het bedrijf vorig jaar de zogenaamde MDIEU-subsidie (ook wel Duurzame inzetbaarheidssubsidie) aan: een landelijke subsidie voor bedrijven om de 'duurzame inzetbaarheid' van hun werknemers te vergroten. Dat houdt in dat er activiteiten worden georganiseerd om medewerkers langer gezond, veilig en productief aan het werk te houden.

Het was tot op het laatste moment nog even spannend, maar de subsidie werd toegekend. Met de subsidie kunnen WILDLANDS en het ATLAS Theater een grote slag slaan in het verbeteren van het personeelsbeleid.

Tijdens de aanvraag van de subsidie, en tijdens het traject dat volgt na toekenning, helpt het bedrijf ASBR Subsidium Noorder Dierenpark van a tot z, zo vertelt projectcoördinator Jolanda Lantinga. ASBR Subsidium helpt bij het schrijven en indienen van de plannen, het controleren of de processen goed verlopen, en bij de financiële afhandeling.

Met het geld willen WILDLANDS en het ATLAS Theater 'inspelen op een snel veranderende wereld.' Het subsidie-budget wordt onder andere gebruikt voor een nieuw systeem voor personeelsmanagement, waarmee alles een stuk effectiever wordt. Veel taken die hiervoor handmatig uitgevoerd werden, kunnen nu automatisch.

Ook komt er een nieuw onboardingprogramma, een programma om nieuwe medewerkers welkom te heten, en een nieuw functiehuis: een gestructureerd raamwerk waarin alle rollen, verantwoordelijkheden en groeipaden binnen beide organisaties worden gedefinieerd. "Door de razendsnelle ontwikkelingen om ons heen zijn onze functieprofielen ingehaald door de tijd, dus herzien we ze elke drie jaar."

Dat niet alleen, er komt ook een zogenaamd ambassadeursprogramma: een programma waarmee de kernwaarden van het bedrijf nog eens goed worden gedefinieerd en uitgedragen, met een speciaal kick-offmoment voor medewerkers. "Maar eigenlijk is het meer een soort feestje. Zo'n ambassadeursprogramma helpt om de betrokkenheid van de medewerkers te vergroten", vertelt Runherd.

"Met duidelijke kernwaarden weten je medewerkers sneller: deze plek past bij mij."

En wat zijn die kernwaarden bij WILDLANDS? "We zijn onze kernwaarden en visie aan het optimaliseren," vertelt Lisa Runherd. Wat zeker overeind blijft: "We willen onze bezoekers op een avontuurlijke manier laten kennismaken met de wereldwijde natuur en een leuke dag laten beleven. En daarbij hoort dat we de natuur beschermen, de liefde ervoor vergroten en deze (waar mogelijk) herstellen."

Online academie

Naast een ambassadeursprogramma komt er ook een nieuwe online academie, een leerplatform waarbij een breed scala aan trainingen en opleidingen wordt aangeboden, bijvoorbeeld op het gebied van schoonmaak, logistiek, gastvrijheid en digitalisering, maar medewerkers kunnen ook een weerbaarheidstraining krijgen, of een training volgen op het gebied van communicatieve vaardigheden.

"We willen trainingen op een laagdrempelige manier aanbieden", zegt Runherd. En dat kan met zo'n online academie. De trainingen helpen daarnaast bij het verbinden van personeel aan de organisatie, juist omdat er veel seizoenskrachten zijn. "De afgelopen jaren hadden we te weinig aandacht voor de ontwikkeling van onze mensen, maar nu willen we laten zien: leren is leuk, en belangrijk. We willen onze medewerkers het gevoel geven dat ze kunnen groeien, of ze nou bij ons blijven of ergens anders heengaan in de toekomst."

"We zijn heel blij met de subsidie, en ook dankbaar voor de hulp van ASBR Subsidium. "Met deze subsidie kunnen we ons HR-beleid optimaliseren, iets wat zonder deze ondersteuning niet zo snel al mogelijk was."

INSPIRATIEPAGINA

**Het hoogste punt
van Drenthe**

De Hondsrugtoren in Emmen

65 meter hoog, 85 meter boven NAP

Foto door Inge Houwen

Het vermogen om te innoveren is het geheim voor de toekomst

Wat is het geheim van succesvolle bedrijven? Volgens dr. Mira Bloemen-Bekx, lector Regionaal Innovatie Vermogen aan de Hanze, schuilt het geheim in het innovatievermogen van deze bedrijven. Familiebedrijven die soms al meer dan een eeuw bestaan, blinken daar bij uit. Zij weten relevant te blijven in een steeds veranderende markt.

Als ondernemer ben je dagelijks bezig met het voortbestaan en de toekomst van je bedrijf. De wijze waarop je daar invulling aan geeft, blijkt heel bepalend of dat ook lukt. "Het is echt superknap als je als ondernemer of bedrijf oog kunt hebben voor de korte termijn en de operationele zaken én tegelijkertijd aandacht te hebben voor innovatie en de lange termijn. Veel bedrijven worstelen hiermee. Innovatie wordt vaak gezien als iets dat erbij kan. Zodra het druk wordt, verandert de focus. Dan gaat de volle aandacht naar

de dagelijkse hectiek,” vertelt Mira. “Dat ligt natuurlijk compleet anders bij startups en scale-ups die zich volledig richten op innovatie en exploratie. En familiebedrijven hebben bijna van nature een focus op de lange termijn omdat zij zich richten op de continuïteit om het bedrijf later over te kunnen dragen op de nieuwe generatie.”

Investeren in het winstmodel van de toekomst

Het succes van een bedrijf zit in het relevant willen blijven voor je klant. “Als je relevant blijft voor je klanten en daarbij goed om kunt gaan met de actualiteit en de snel veranderende wereld, dan gaat innoveren vanzelf. En als je dat weet te combineren met de dagelijkse gang van zaken, beschik je over innovatievermogen. Daarbij kan de innovatie soms verlieslijdend zijn ten opzichte van je andere activiteiten. Maar een innovatief bedrijf ziet dat als een investering in het winstmodel voor de toekomst.”

Maar dit is niet alleen bepalend voor het innovatievermogen van een bedrijf. Mira: “Innovatie vraagt ook om een flexibele organisatie die zich snel kan aanpassen aan veranderingen en om een lerende cultuur, waarin de medewerkers gestimuleerd worden om zich te blijven ontwikkelen. Want je moet het echt met elkaar doen. Dat begint allemaal bij goed leiderschap. Want je kunt wel zeggen dat je wilt innoveren, maar als je daarna geen geld en tijd beschikbaar stelt aan je werknemers om dit te realiseren dan komt het uiteindelijk niet van de grond.”

Familiebedrijven als voorbeelden

Familiebedrijven zijn volgens de lector een mooi voorbeeld van bedrijven die heel goed in staat blijken om te innoveren. “Familiebedrijven onderscheiden zich van veel andere ondernemingen door hun langetermijnvisie. Ze willen immers het bedrijf behouden voor de volgende generaties. Dit perspectief is een belangrijke factor voor hun innovatievermogen, omdat het hen dwingt voortdurend na te denken over de toekomst en hoe zij relevant kunnen blijven voor hun klant.” Ook speelt het overnameproces volgens de lector een rol in het vermogen om te innoveren. “Historisch gezien werd de bedrijfsopvolging gezien als een lineair proces, waarbij de oudste zoon zonder veel overleg de leiding overnam. Dat is echt veranderd. Er is nu veel meer aandacht voor de ambities en talenten van de volgende generatie. Daarbij wordt een bedrijfsoverdracht ook steeds vaker gezien als een flexibel en langdurig proces. Dit helpt om innovaties te stimuleren, omdat de nieuwe generaties vaak nieuwe ideeën en technologieën omarmen.” Goede communicatie tussen de opvolgende generaties is van cruciaal belang. “Een succesvolle bedrijfsoverdracht vraagt aan de ene kant om aandacht voor relationele en emotionele aspecten. En aan de andere kant om

aandacht voor de formele aspecten, zoals juridische en financiële zaken. Minstens zo belangrijk zijn de onderliggende waarden en de gedeelde visie binnen de familie. Het hier al vroeg over hebben biedt duidelijkheid en voorkomt dat belangrijke hordes pas op het laatste moment worden genomen.”

In de praktijk ziet Mira dat veel familiebedrijven zich aanpassen en evolueren. “Dit kan soms zelfs betekenen dat een bedrijf niet in zijn oorspronkelijke vorm blijft bestaan, maar doorgaat onder een andere eigenaar of in een andere gedaante buiten de familie. Toch blijft het kapitaal en de ondernemingsgeest vaak binnen de familie, waar het op een nieuwe manier wordt ingezet. Dit kan leiden tot een transformatie van een familiebedrijf naar een ondernemende familie met meerdere bedrijven en nieuwe ondernemingen.”

Survivalmentaliteit

Uit onderzoek van Bloemen-Bekx blijkt dat noordelijke ondernemers in vergelijking tot andere regio's een sterke survivalmentaliteit hebben. “Ze zijn gewend om zelfredzaam te zijn en hebben geleerd om vertrouwen te hebben in hun eigen kracht, met loyale en hardwerkende medewerkers uit de nabije omgeving. Die zelfredzaamheid maakt hen creatief en innovatief. Maar er is ook een keerzijde. Het maakt ondernemingen minder open, terwijl de uitdagingen van deze tijd om meer samenspel in de regio vragen. In grote delen van Noord-Nederland komen MKB-bedrijven elkaar niet vanzelfsprekend tegen. Terwijl we zien dat innovatie goed gedijt op plekken waar bedrijven dicht bij elkaar zitten of elkaar goed weten te vinden. Daar ligt een mooie uitdaging.

Daarom zetten we als Hanze de resultaten van ons onderzoek in om een leertraject voor ondernemers op te zetten, waarin ze van elkaar kunnen leren. Daarbij zijn ook noordelijke familiebedrijven belangrijke inspirators!”

Wil je zelf aan de slag met het versterken van het innovatievermogen van je onderneming?

Bezoek dan bijvoorbeeld onze gewaardeerde BusinessWise Colleges in Martiniplaza of neem deel aan de speciale ontwikkel- en innovatieprojecten van Hanze. Ook nodigt Mira Bloemen-Bekx je van harte uit om contact met haar op te nemen voor meer informatie over de mogelijkheden die zij als lector Regionaal Innovatie Vermogen kan bieden,
w.m.j.m.bloemen-bekx@pl.hanze.nl

Zomers genieten

Aardbeienyoghurt met bitterkoekjes

- 25 gram bitterkoekjes
- 300 gram Skyr
- 200 gram aardbeien
- 300 gram aardbeienyoghurt

Doe de aardbeien in een blender of keukenmachine en meng tot je een gladde aardbeiensaus hebt. Roer daarna de aardbeienyoghurt door de Skyr en voeg de helft van de bitterkoekjes toe. Verdeel het yoghurtmengsel over zes glazen en garneer deze met de aardbeiensaus en de andere helft van de bitterkoekjes.

Of je nu gasten ontvangt voor een tuinfeestje of gewoon jezelf wilt trakteren op een zonnige middag; deze drie zomerse recepten van Food Community-lid Distrivers brengen verkoeling en verrassen je met de frisse combinaties van seizoenfruit en verse (lokale) zuivel.

Havermout roodfruitdessert

- 250 gram bosvruchtenmix
- 500 gram magere kwark
- 100 ml gecondenseerde melk
- 120 gram havermout

Meng de kwark met de gecondenseerde melk en klop goed door elkaar. Maak vervolgens drie lagen in een glas. Begin met een royale lepel rood fruit, een handje havermout, gevolgd door het kwarkmengsel en wederom een laag rood fruit. Afhankelijk van het formaat van het glas zou je de lagen kunnen herhalen.

Mango-kwark-trifle

- 50 gram cake
- 150 gram mangoblokjes
- 200 gram vanillevla
- 250 gram magere kwark

Snijd de cake in blokjes. Voeg daarna de helft van de mangoblokjes toe aan de kwark en bewaar de rest voor de garnering. Verdeel de vanillevla over zes glazen en leg hierop de blokjes cake. Verdeel vervolgens het kwarkmengsel erover. Garneer het geheel met de mangoblokjes.

VNO-NCW MKB Noord

Van der Hoopstraat 4, Groningen

Turfstraat 11, Leeuwarden

De Bukakkers 20, Emmen

📞 (050) 534 38 44

✉ info@vnoncw-mkbnoord.nl

💻 www.vnoncw-mkbnoord.nl

DEEL EN VOLG

#geeftruimte

VNO-NCW MKB NOORD
#GEEFTRUIMTE AAN
ONDERNEMERS

VNO
NCW
Noord

MKB
Nederland
Noord